ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਰਜ ਪੁਸਤਕ

(ਐੱਨ. ਵੀ. ਈ. ਕਿਊ. ਐੱਫ. ਪੱਧਰ-4)

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ

(c) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ 2017

All rights including those of translation,
reproduction and annotation etc. are reserved by the
Punjab Government

ਅਨੁਵਾਦਕ : ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ

ਸੋਧਕ :

1. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ.ਸੈ.ਸਕੂਲ ਝੰਜੇੜੀ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

2. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡੇਜ਼ੀ ਰਾਣੀ , ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸੈਦਪੁਰ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

3. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ.ਸੈ. ਸਕੂਲ ਬਨੂੰੜ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

4. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ.ਸੈ.ਸਕੂਲ ਮਨੌਲੀ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

5. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਨੀਲਮ ਕੁਮਾਰੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ.ਸੈ.ਸਕੂਲ ਸਹੌੜਾ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

6. ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ.ਸੈ. ਸਕੂਲ ਸਿੰਘਪੁਰਾ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

7. ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਰਨ ਭਾਰਤੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਕੰ. ਸੀ.ਸੈ.ਸਕੂਲ ਘੜੂੰਆਂ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

8. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਡਲ ਸੀ.ਸੈ.ਸਕੂਲ ਖਰੜ (ਐੱਸ.ਏ.ਐੱਸ.ਨਗਰ)

ਚੇਤਾਵਨੀ

1. ਕੋਈ ਵੀ ਏਜੰਸੀ ਧਾਰਕ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ਼ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਜ਼ਿਲਦਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ (ਏਜੰਸੀ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੰ. 7 ਅਨੁਸਾਰ)
2. ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ (ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ) ਦੀ ਛਪਾਈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਟਾਕ ਕਰਨਾ, ਜਮਾਖ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਨਾਲ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। (ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ 'ਵਾਟਰ ਮਾਰਕ' ਵਾਲ਼ੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੀ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਲੀਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਇਹ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੈ।

ਵੱਧ ਰਹੀ ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿੱਤ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੇਂ ਹੁਨਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮਾਹਿਰ ਹੁਨਰ-ਮੰਦਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫਰੇਮਵਰਕ' ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਫਰੇਮਵਰਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2014-15, 2015-16 ਅਤੇ 2016-17 ਤੋਂ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿੱਲ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫਰੇਮਵਰਕ' ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਕੁੱਝ ਚੋਣਵੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਵੀਂ, ਦਸਵੀਂ ਅਤੇ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਲਾਗੂਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ 'ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਵਿਸ਼ਾ ਇਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ-2017-18 ਤੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਰੇਮਵਰਕ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟਰੇਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿੱਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (N.S.D.C)/ਸੈਕਟਰ ਸਕਿੱਲਜ ਕਾਊਂਸਲ (S.S.C) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੁਨਰ ਦੀ ਮਹਾਰਤਾ ਨੂੰਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐੱਨ. ਐੱਸ. ਕਿਊ. ਐੱਫ. ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪੱਧਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਲ 2017-18 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ।ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਚਾਹੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

Öåð : ÃðçÖÁÅ

Áµé ÁµÃ çÕÀ Áµë êèð D (ÕñÅÃ ìÅðòÆ. ôäÆ)

çòççÁÅðæÆ ÕÅðÜ- êÃåÕ

êÆ ÁÃ ÁÃ Õçð çÕåÅ îÖÆ çÃçÖÁÅ ÃÃæÅ, íêÅñ

(íÅðå ÃðÕÅð ç îéÖÆ Ãðå çòÕÅÃ îåðÅñÅ Áèéé, Áé ÃÆ ÂÆ Áð àÆ éÅñ Ãìèå çÂÕÅÂÆ)

Öåð : ÃðçÖÁÅ
éÕðÆ:ÔçæÁÅð ðçÔå ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ
ï×åÅ Ãì èÆ êçÔÚÅä çÅ ÔòÅñÅ : ÁÃ ÁÃ ÁÃ/ çÕÀ Ãëð çÂÕ çÃëð çÂÕ
îçâÀñ Õâ÷ SS 401 to 407-NQ2016

êÆ ÁÃ ÁÃ Õçð çÕåÅîÖÆ çÃçÖÁÅ ÃÃæÅ, B@AF

çÂÔ êÕÅôé ÕÅêÆ ðÅÂÆà ÁèÆé ÃðçÖÁå ÔÍ ÕÅêÆ ðÅÂÆà ÕÅùé åçÔå ÁÅç×ÁÅ êÅêå Àçô» å
çÂñÅòÅ, çÂÃ êÕÅôé çÅ êéð êÕÅôé, éÕñ, çìÜñÂÆ Ã×çÔ Áå ÜéåÕ ÃÚÅð, Á×ÅÀ çñÖåÆ
ÁÅç×ÁÅ ñÂ çì é» îéÅ ÔÍ

Ôð ÃÚéÅ êÅêå Õðé ñÂÆ, ç´êÅ ÕðÕ ÃêðÕ Õð :

âÅ. çòé Ãòðê îçÔðåðÅ
êëÃð Áå îÖÆ
êÅá´î çòÕÅÃ Áå îñ»Öä Õçð (ÃÆ âÆ ÂÆ ÃÆ) Áå
ÕîÆ Ôéð ï×åÅ ëî òðÕ çÂÕÅÂÆ (Áé ÁÃ çÕÀ Áë ÃÆ),
êÆ ÁÃ ÁÃ Õçð çÕåÅîÖÆ çÃçÖÁÅ ÃÃæÅ (êÆ ÁÃ ÁÃ ÃÆ ÁÅÂÆ òÆ ÂÆ) Áé ÃÆ ÂÆ ÁÅð àÆ,
çôÁÅî ñÅ çÔñ÷,
íêÅñ - DFB@AC
îè êçô, íÅðå
ÂÆ îñ : psscivensqf@gmail.com
Website : psscive.nic.in

Öåð : ÃðÇÖÁÅ

ÇÕåÅîÖÆ ÇòôÅ : ÃðÇÖÁÅ ÃòÅò»

Áé ÁÃ ÇÕÀ Áë êèð D,

ôäÆ ìÅðòÆ

ÇòÇçÁÅðæÆ çÆ ÕÅðÜ êÃåÕ

çòçÁÅðæÆ çÅ òðòÅ

çòçÁÅðæÆ çÅ éÅî :_____

çòçÁÅðæÆ çÅ ðñ é:_____

ìÚ ôð Õðé çÆçîåÆ :_____

ÇòôÅ ÃÚÆ

íÇîÕÅ

èéòÅç

åÔÅâÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ ìÅð

ÇÂÕÅÂÆ A: (îÇâÀñ A) ÁÃ ÁÃ D@A -Áé ÇÕÀ B@AF-ÃÃæÅ ç ÁÔÅå Áå ÜÅÇÂçÅç çÆ ÃðÇÖÁÅ

ÇÂÕÅÂÆ B: (îÇâÀñ B) ÁÃ-D@B Áé ÇÕÀ B@AF ÃðÇÖÁÅ ÕÅðòÅÂÆÁ» ÇòÚ åÕéÆÕÆ ÃÔÅÇÂåÅ

çÆ òðå'

ÇÂÕÅÂÆ C: (îÇâÀñ C) ÁÃ ÁÃ-D@C Áé ÇÕÀ -B@AF ÃðÇÖÁÅ Öåð (À¡éå) çÆÁ» ÕÅùéÆ Áå

ÕÅðÜÇòèÆÁ» ÃìèÆ ÷ðð å»

ÇÂÕÅÂÆ D: (îÇâÀñ D) ÁÃ ÁÃ-D@D Áé ÇÕÀ -B@AF êîÖ ÃðÇÖÁÅ ÕÅðòÅÂÆÁ»

ÇÂÕÅÂÆ E: (îÇâÀñ E) ÁÃ ÁÃ-D@E Áé ÇÕÀ - B@AF é÷ðÃÅéÆ Áå ÃðÇÖÁÅ êäÅñÆÁ» ðÅÔ'

ÃðÇÖÁÅ

ÇÂÕÅÂÆ F: (îÇâÀñ F) ÁÃ ÁÃ-D@F Áé ÇÕÀ - B@AF ÃðÇÖÁÅ òÅðçÅå» Áå Àé» ù ÇéêàÅÀä ñÂÆ

êÅÂÆÁ» ÜÅä òÅñÆÁ» ÖÅîÆÁ» ù çð Õðé ÃìèÆ ãÕòÆ' ÕÅðòÅÂÆ

ÇÂÕÅÂÆ G: (îÇâÀñ G) ÁÃ ÁÃ-D@G Áé ÇÕÀ - B@AF Õî éÅñ ÃìÇèå Ç×ÁÅé- Áñ D

êÇðíÅÇôÕ ôìçÅòñÆ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ÇÂÔ ÇòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ êÃåÕ ÀÃ ÇÃÖñÅÂÆ êÃåÅò çÅ ÇÂÕ ÇÔÃÅ Ô, ÇÜÃ ù íÅðå ÃðÕÅð ç îéÖÆ ÃÅèé ÇòÕÅÃ îåðÅñ (MHRD) ç À¦çî ÁèÆé Õî Æ ÇÕåÅîÖÆ ÇÃÇÖÁÅ ï×åÅ ã»ÚÅ (NVEQF) Õî Æ Ôéð ï×åÅ ã»ÚÅ (NSQF) åÇÔå Áî ñÆ ÜÅîÅ êÇÔéÅÀä ñÂÆ ÇòÕÇÃå ÕÆåÅ ç×ÁÅ ÔÍ Õî Æ Ôéð ï×åÅ ã»ÚÅ (NSQF) , Õî Æ êèð å îÅéåÅ êÅêå êìè ñÂÆ Ã»Þ çéï î Áå çéðçô çåÁÅð ÕðçÅ Ô, Ü ÃÕñ, ÇÕåÅîÖÆ ÇÃÇÖÁÅ Áå ÇÃÖñÅÂÆ ÃÃæÅò», åÕéÆÕÆ ÇÃÇÖÁÅ ÃÃæÅò», ÕÅñÜ Áå çòôòçòçÇÁÅçñÁ» å ñÅ× Ôç ÔéÍ çÂÔ çòÚÅð ÕÆåÅ ç×ÁÅ Ô çÕ ÕîÆ Ôéð ï×åÅ ã»ÚÅ (NSQF) ï×åÅò», Áåð-ÖåðÆ ç×ÁÅé çòÇçÁÅðæÆ Õççðå ÇÃÇÖÁÅ çòÚ êÅðçðçôåÅ çòÕÇÃå Õð×Å Áå Áñ×-Áñ× ï×åÅò» çðçîÁÅé çòÇçÁÅðæÆ ç çòÕÅÃ ù ÀåôÅçÔå Õð×Å, çÜÃ éÅñ ÜÆòé íðçÃÖä òÅñÆ íÅòéÅ çÆ ÔÃñÅ ÁøÜÅÂÆ Ôò×Æ/ÕîÆ êÅá-´ î ã»ÚÅ B@@E (NCF 2005) çÆ çÂÔ çÃëÅðô Ô çÕ çòÇçÁÅðæÆ çÅ ÃÕñÆ ÜÆòé Àé» çÆ ÃÕñ å ìÅÔðñÆ ç÷ç×Æ (Áî ñÆ òðåÅÀ) éÅñ êÕÆ åð» éÅñ ÜçóÁÅ ÔäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ çÂÔ çÃè»å ÃçÆÁ» êðÅäÆ çÕåÅìÆ-çÃçÖÁÅ òÅñÆ êðÅäÆ çòðÅÃå ù çêÛ Ûâ çÅ Ô, çÜÃ ç ÁÅèÅð å ÁÜ òÆ ÃÅâÅ çòÇçÁÕ ã»ÚÅ Õî Õð çðÔÅ ÔÍ çÃà òÜ ÃÅâ ÃÕñ», Øð» íÅÂÆÚÅð Áå Õî -ÕÅÜ òÅñÆ Ü×Å ç îÔñ çòÚ ÕÅøÆ ëðÕ ÁÅ ç×ÁÅ ÔÍ

êçâå Ãçð ñÅñ ôðîÅ, Õçðæ ÇÕåÅîÖÆ ÇÃÇÖÁÅ ÃÃæÅ (PSSCIVE) Ü ÕîÆ çòÇçÁÕ ÖÜ Áå çÃÖñÅÂÆ êçðôç (NCERT) çÅ çÂÕ çÔÃÅ Ô, é îâñð êÅá´ î Áå çÃÖä Ãî ×ðÆ çåÁÅð ÕÆåÆ ÔÍ çÂÔ Ãî ×ðÆ Áé ÁÃ çÕÀ Áë (NCQF) ç êèð A-D) åçÔå éòÆ å ìÅðòÆ ôäÆ ç çÕåÅîÖÆ çòçôÁ» ñÂÆ êô ÕÆåÆ ×ÂÆ ÔÍ çÂÔ ÕÅðÜ-êÃåÕ, Õî Æ çòòÃÅçÂ êèð» (NOSs) ù çèÁÅé çòÚ ðÖ Õ çåÁÅð ÕÆåÆ ×ÂÆ ÔÍ çÂÔ êèð, ÃðçÖÁÅ Öåð Ôéð çòÕÅÃ êçðôç (SSDC) òñ åÁ ÕÆå ×Â Ôé, å» çÕ çéÔæ ÔçæÁÅð ðçÔå ÃðçÖÁÅ Õðî ÚÅðÆ ù çòôô çÃÖñÅÂÆ çåÆ ÜÅ ÃÕÍ çÂÔ Õî ç×ÁÅðòÆ Ü» çÂÃ ç ìðÅìð ôäÆ êÅÃ çòÇçÁÅðæÆÁ» ñÂÆ ÔÍ Õî Æ çòòÃÅçÂ êèð (NOSs) ï×åÅ êèð» çÅ ÀÔ Ãî Ô Ô, çÜé» çÆ òðåÅ Ôéð çÆ îÅéåÅ êÅêåÆ Áå îñ»Öä Áå ç×ÁÅé ñÂÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô, Ü ÕÅðÜôÅñÅ çòÖ ê íÅòôÅñÆ åðÆÕ éÅñ Õî Õðé ñÂÆ ñóÆçÔéÍ

çÂÃ Õçôô çÆ ÕÅî ïÅìÆ, çÂÃ ×ñ å çéðíð Õð×Æ çÕ ÃÕñ» ç çêÃÆêñ Áå ÁçèÁÅêÕ, çòÇçÁÅðæÆÁ» ù, ÁÅêä åð å çÃÖä Áå Àé» çÆ Õñêéå-ôÕåÆ ðÅÔÆ êçðå Ô Õ êôé êÛä ñÂÆ çÕéÅ Õ êçðå Õðç Ôé Áå ÀÔ çÃÖñÅÂÆ çðÅé çÕÃ êèð çÆ ×åÆçòèÆÁ» Õðç ÔéÍ Ôéð çòÕÅÃ çÕÁÅò» çòÚ çòÇçÁÅðæÆÁ» çÆ ôî ñÆÁå çÅ ×ä» Áå ðÚéÅåîÕåÅ ù ×çÔä ÕðéÅ å» ÔÆ Ãíò Ô ÃÕ×Å, Ü ÁÃÆ çòÇçÁÅðæÆÁ» ù ÃðçåÁ» òÜ éÔÆ, Ã×ê êçÕçðÁÅ çòÚ çÔÃçÅð» òÜ ôÅî ñ Õð»×Í çÂé» àÆçÚÁ» çÆ êÅêåÆ ñÂÆ ÃÕñ» ç çéå éî (Ãî» ÃÅðäÆ) Áå ÕÅðÜ çòèÆ çòÚ ÕÅëÆ êçðòðåé ÕðéÅ êò×ÅÍ çÃÆÁ» ×ÂÆÁ» Ç´ ÁÅò» ù ñÅ× Õðé ñÂÆ Áå ÀåôÅÔ ù ìðÕðÅð ðÖä ñÂÆ ÃÕñ ç àÅçÂî àìñ çòÚ çÕåÅîÖÆ çòçôÁ» çÆ êóÅÂÆ òÅñ ççé» çòÚ òÅèÅ ÕðéÅ êò×ÅÍ

çòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ , çòçòÅé» ç ÃîÔ òñ çòÕçÃå Áå îñ»Öä Àêðå çåÁÅð ÕÆåÆ ×ÂÆ Ô Áå Àé» çÅ ï×çÅé Áçå îÔåòêðé ÔÍ ÕÅðÜ-êÃåÕ çÆ ×äòåÅ, ×äÅåîÕ-Ãèåð ç ðê çòÚ çÖÆ êðÖÆ ÜÅò×Æ, çÜÃ çÆ ÞñÕ ÁçèÁÅêé Áå çÃÖä ç ðê çòÚ çîñ×ÆÍ çòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ êÃåÕ çòÚ çñÖå Ãìèæ ×ñåÆÁ» å çÂéÕÅð éÔÆ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅÍ ÁçèÁÅêÕ» Áå Ôð Ãìèå çèð» òñ, çòÔÅ òÃå Ãìèæ êô ÕÆå ×Â ÃÞÅò» Áå îñòÅé çòÚÅð» çÅ ÃÅâ ñÂÆ îÔåò Áîñ Ôò×ÅÍ çÂÔ îÔÅé ï×çÅé çòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ çòÚ ñóÆçÅ ÃèÅð Õðé çòÚ ÃÔÅçÂÕ Ôò×ÅÍ

ਧੰਨਵਾਦ

ÁÃÆ, Ôá ÇñÖ ÇòÁÕåÆÁ» Áå Ã×áé» çÅ, ÇòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ çÆ ÇòôÅ-òÃå ç ÇòÕÅÃ Áå ÃîÆÇÖÁÅ ÇòÚ ÁÅêä òñ êÅÂ ×Â ï × çÅé ÕðÕ èéòÅç Õðç Ô»Í

êëÃð ÁÅð. ìÆ. ÇôòÅ×â, Ã ï Õå âÅÇÂðÕàð, êÆ ÁÃ ÁÃ Õ çðÆ ÇÕåÅîÖÆ ÇÃÇÖÁÅ ÃÃæÅ (PSSCIVE) íêÅñ òñ Á×òÅÂÆ çä ñÂÆÍ

Õðéñ (ÃòÅ îÕå) ÀåÕðô ÁµÃ ðÅáð, îÜð Üéðñ (ÃòÅ îÕå) Àî× ÃáÆ ôÆ îåÆ ñÇñåÅ ÁÇÂÁð, ôÆ ðÇæé ÕîÅð ìéðÜÆ, ôÆ ìñÇòçð ÇÃØ, ôÆ ðÅÕô îÇÔåÅ, ôÆ êçÆê ÕîÅð ïÅçò, ôÆ îåÆ éÆåÆ îÅæð Áå Õðéñ (ÃòÅ îÕå), åêô Úçð, çÅ ÇòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ ç ÇòôÅ òÃå ç ÇòÕÅÃ ñÂÆÍ

êëÃð Çòé Ãòðê îÇÔðåðÅ, îÖÆ, êÅá´î ÇòÕÅÃ Áå îñ»Õä Õ çð Áå Áé ÁÃ ÇÕÀ Áë (NSQF) ÇÂÕÅÂÆ, êÆ ÁÃ ÁÃ ÃÆ ÁÅÂÆ òÆ ÂÆ (PSSCIVE) íêÅñ çÅ ÇòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ êÃåÕ ç ÃêÅçé Áå ÇòôÅ òÃå ù ÁÇåî ðê êçÅé Õðé ñÂÆÍ

ÃÕñ ÇÃÇÖÁÅ Áå ÃÅÖðåÅ ÇòíÅ×, îéÖÆ Ãðå ÇòÕÅÃ îåðÅñÅ (MHRD), íÅðå ÃðÕÅð, ÕîÆ ÇòÇçÁÕ ÖÜ Áå ÇÃÖñÅÂÆ (NCERT) êÇðôç, ÕîÆ-Ôéð ÇòÕÅÃ Çé×î (NSDC) Áå ÃðÇÖÁÅ Öåð Ôéð ÇòÕÅÃ Õ Ãñ (SSSDC) çÅ Àé» òñ Ççå ×Â ÃÇÔ ï × ñÂÆÍ

ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰਜ-ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ

ÇòÇçÁÅðæÆ ÕÅðÜ-êÃåÕ ÇòÚ ÃôÉ (Ãî»ÇÂÕÅÂÆÁ») ÔÉ, Ü åÔÅù ð÷×Åð éÅñ Ãì èå ãÕò»Ç×ÁÅé Áå ÔÉð» (ÇòÁÅêÕ Áå ÕÅðÜ Öåð» ç ÇòôÔ ÔÉð») ù êÅêå Õðé ÇòÚ åÔÅâÆ ÃÔÅçÂåÅ Õðé×Í ÔðÕ (ÃôÉ) Ü» Ãî»-ÇÂÕÅÂÆ ÇÂéÆ ÛàÆ Ô ÇÕ åÃÆ ÇÂÃ ù ÁÅÃÅéÆ éÅñ êðÅ Õð ÃÕç Ô Áå Á×ñÆ Ãî»-ÇÂÕÅÂÆ (ÃôÉ) ÇòÚ ÜÅä å êÇÔñ» ÇÂÃ ù Ú×Æ åð» ÇÃÖ ÃÕç ÔÍ ÁéÆîôé òÅñÆÁ» Çëñî» Áå ëà (ÇÚåð) ÇÂÃ ÇòÚ ôÅîñ ÕÆå ×Â Ôé å» ÇÕ çÖä ù ÇÂÔ ìÔå Ãçð ñ×ä Áå ÇñÖä Ãî×ðÆ ÃÜÆò êåÆå Ôò Áå åÔÅâ éÅñ ×ñ» Õðç Æ ÔÂÆ ñ×Í ÁÅêäÆ Õñêé Å çÆ òðå ðÅÔÆ åÃÆ ÁÅêä ÇÚåð çåÁÅð Õð ÃÕç Ô Ü» åÃÆ ÁÇÜÔÅ Õðé ñÂÆ ÁÅêä ÁÇèÁÅêÕ çÆ î ç ç ñ ÃÕç ÔÍ

ÁÅÀ! Ôä ÁÅê» çÖÆÂ ÇÕ ÇÂé» Ãôé» Ü» Ãî»-ÇÂÕÅÂÆÁ» ÇòÚ åÔÅâ ñÂÆ ÕÆ ÕÞ ÔÍ

ÇÂÕÅÂÆÁ» ÇòÚ åÔÅâ ñÂÆ ÕÆ ÕÞ ÔÍ

íÅ× A: íÇîÕÅ **(Introduction)**

ÇÂÔ íÅ× åÔÅù ÇÂÕÅÂÆ ç ÇòôÅ ÜÅä ÕðòÅÀçÅ ÔÍ ÇÂÔ åÔÅù ÇÂÔ òÆ çÃçÅ Ô ÇÕ ÇÂÃ ÇòÚ ôÅîñ Áñ×-Áñ× Ãî»ÇÂÕÅÂÆÁ» ÇòÚ åÃÆ ÕÆ ÕÞ ÇÃÖ×Í

íÅ× B: ãÕò»Ç×ÁÅé **(Relevant Knowledge)**

ÇÂÔ íÅ× åÔÅù ÇòôÅ (ÇòÇôÁ») ÇòÚ ôÅîñ ÕÆåÆ ×ÂÆ ãÕòÆ ÃÚéÅ îÔÂÆÁÅ ÕðòÅÀçÅ ÔÍ ÇÂÃ íÅ× ðÅÔÆ ÇòÕÇÃå ÕÆåÅ Ç×ÁÅ Ç×ÁÅé, åÔÅù ÇòôÔ ÇÕÃî çÆÁ» ×åÆÇòèÆÁ» Õðé ç ï× ìäÅò×ÅÍ ÁÇíÁÅÃ (ÁÇíÁÅÃ») ù êðÅ Õðé åÅ êÇÔñ», åÔÅù ÇòôÅ ç ìÔå ÃÅð êÖ» êåÆ ÁÅêäÆ ÃîÞ ÇòÕÇÃå Õðé ñÂÆ ÃÚéÅ ù Ú×Æ åð» ØÖäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ

íÅ× C: ÁÇíÁÅÃ **(Exercise)**

ÔðÕ ÃôÉ ç ÁÇíÁÅÃ ÔÉ ÇÜé» ù åÔÅù ÃîÅ ÇÃð êðÅ Õð ñäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ åÃÆ ÇÂé» ÃìèÆ ×åÆÇòèÆÁ» ôäÆ, Øð Ü» ÕÅðÜôÅñÅ ÇòÖ Õð×Í ÇÂÃ íÅ× ÇòÚ ôÅîñ ÕÆåÆÁ» ×åÆÇòèÆÁ» åÔÅù Üðð Æ Ç×ÁÅé, Ôéð» Áå ÇçôàÆÕä ÇòÕÇÃå Õðé ÇòÚ ÇÂÃ ñÂÆ îçç Õðé×ÆÁ» å» ÇÕ åÃÆ ÕÅðÜôÅñÅ ÇòÚ êðÆ ÃîðæÅ Áå ï×åÅ éÅñ Ççå ×Â Õî ù êðÅ Õð ÃÕÍ åÔÅù ÁÅêä ÀÃåÅç Ü» ÁÇèÁÅêÕ çÆ Çé×ðÅéÆ ÇòÚ ×åÆÇòèÆÁ» ÕðéÆÁ» ÚÅÔÆçÆÁ» Ôé Ü åÔÅù Ççå ×Â Õî ù êðÅ Õðé ÇòÚ åÔÅâÆ Á×òÅÂÆ Õðé× Áå åÔÅâÆ ÕÅð×÷ÅðÆ ù Ôð òÆ ÇìÔåð ìäÅÀä ÇòÚ åÔÅù ÔñÅôðÆ òÆ çä×Í

íÅ× D: îñ»Õä **(Assessment)**

ÇÂÃ íÅ× ÇòÚ ôÅîñ ÕÆå ×Â ÃîÆÇÖÅ Ãì èÆ êôé åÔÅâÆ ÕÅð×÷ÅðÆ ù ÇìÔåð ìäÅÀä ÇòÚ åÔÅâÆ îçç Õðé×Í Á×ñ Ãôé ÇòÚ ÜÅä å êÇÔñ» åÔÅù ÃÅð êôé» ç À åð çä ç ï× ÔäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ

ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ : ਸੁਰੱਖਿਆ

ਐਨ ਐਸ ਕਿਊ ਐਫ ਪੱਧਰ 4 (ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ)

ਐਸ ਐਸ 401- ਐਨ ਕਿਊ 2016- ਅਹਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਰਜ- ਪੁਸਤਕ

ਵਿਸ਼ਾ-ਸੂਚੀ

íÇîÕÅ

Ãî»- ÇÂÕÅÂÆ A: ØðÅì çÆ/ ÚÇ×ðç çÆ ÃðÇÖÁÅ

Ãî»- ÇÂÕÅÂÆ B: êòô Õàðñ

Ãî»- ÇÂÕÅÂÆ C: êÇÔÚÅä Áå êòô Ãì èÆ Üðð Æ çÃåÅòÜ

Ãî»- ÇÂÕÅÂÆ D: ñÕ», ×âÆÁ» Áå ÃÅîÅé çÆ ÛÅä ìÆä Áå åñÅôÆ

Ãî»- ÇÂÕÅÂÆ E: êÛ êóåÅñ Áå åñÅôÆ çðÅé òÅðçÅå Ãì èÆ êì è

Ãî» -ÇÂÕÅÂÆ F: êòô çÁÅð çÅ Õàðñ

ਭੂਮਿਕਾ (Introduction)

ÇÂîÅðå ç ÁÔÅå çÆ ÃðÇÖÁÅ ÓÚ ôÅîñ Ô ÚðÆ, åó-ëó, ÃÚéÅ Áå âÅàÅ ÁÅÇç çÆ ÚðÆÍ ÇÂîÅðå çÆ ÚÅðçÆòÅðÆ çÆ ìÅÔðñÆ ØðÅì çÆ å' ÇÂñÅòÅ, ÁÔÅå Áçð òÆ Öåð î÷ç Ôç Ôé Áå ÇÂÃ ñÂÆ ÇÂÔ îÔåòêðé Ô ÇÕ ÁÃÆ ÇÂÃ êÖ å' Úåé ÔÂÆÂ Áå ÕÞ ÜððÆ ÃÅòèÅéÆÁ» ðÖÆÁ» ÜÅäÍ

ÇÂîÅðå» ç ÁÔÅÇåÁ» Ãìè Æ ÃðÇÖÁÅ-êìè ÇÂÃ çÆÁ» ÖÅîÆÁ» Àå ÇéðÍð Õð×ÅÍ ÀçÅÔðä òÜ', Õé òÅñ êñÅà Àå ìäÆ ÔÂÆ ÇÂîÅðå, ÇÂîÅðå» ç Õ'çð ÇòÚ ìäÅÂÆÁ» ÔÂÆÁ» ÇÂîÅðå» ç îÕÅìñ Øà ÃðÇÖÁå ÔÍ ÇÂÃ ÔÆ åð» ×ñÆ ÇòÚ ÃÇæå ÇÂÕñÆ çÕÅé ÇÂÕ çÃð éÅñ Üó Õ ìäÅÂÆÁ» ×ÂÆÁ» ÇÂîÅðå» Ü» îÅñ éÅñ' ÚðÆ êÖ' ÇÕå Øà ÃðÇÖÁå ÔéÍ çÆòÅð», òÅó», å÷ ðøÅÅð ×âÆÁ» å' ìÚä ñÂÆ ðÕ», ÇìÜñÂÆ-òÅó», ÃðÇÖÁÅ éÅñ Ãìèå å÷ ðôéÆ, ÇÜçð Áå ÇÂîÅðå çÆ ðÅÖÆ Ãìè Æ Õàðñ-ÇÃÃàî, ÇÂÔ ÃÅð ÃÅèé, ÁÔÅå çÆ ÃðÇÖÁÅ Ãìè Æ ÔéÍ

ÇÂîÅðå» ç ÁÔÅå Ü» ÚÅð- çÆòÅðÆÁ» Áçð ÇçåÆ ÜÅä òÅñÆ ÃðÇÖÁÅ çÆ ïÜéÅ ÕÂÆ êèð» Ü» êÖ» å ÁÅèÅçðå ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô å» ÇÕ ÚðÆ-ÚðÆ Áçð çÅÖñ Ôä òÅñÅ ÇòÁÕåÆ ÁÅÃÅéÆ éÅñ Áçð éÅ ÁÅ ÃÕÍ ÁçðñÅ ÁÔÅåÅ Ü» ÚÅð-çÆòÅðÆ å' ìÅÔð éÅñ ñ×çÅ ÇÂñÅÕÅ Üç' ÇÂÕ òÅð ÃðÇÖÁå Õð ÇñÁÅ Ü»çÅ Ô å» ÇÂîÅðå» Áçð î÷ç ÕÆîåÆ ÃÅîÅé Ü» ÃêåÆ ù ÃðÇÖÁå Õðé ñÂÆ ÜððÆ Õçî ÀáÅÂ Ü»ç ÔéÍ ÇÂÔ Ãí ÁÔÅçåÁ» Áçð êðÆ êóåÅñ Áå êð Õàðñ ÃÇÔå ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ òêÅðÕ ÇÔå» ù ÇèÁÅé ÇòÚ ðÖç ÔÂ, êíÅçòå Ãêåæ Áå ÁÔÅå ù ãÕòÆ' ÃðÇÖÁÅ êçÅé ÕðÕ, Üñçæ å' Üñçæ ÁÔÅçåÁ» ù ñÕ» çÆ òðå' ñÂÆ Öñ ÇçåÅ Ü»çÅ ÔÍ ÃîÇÃÁÅ ÀÃ òñ Ç÷ÁÅçÅ ×íÆð Ô Ü»çÆ Ô, Üç' ÇÂÕ å' Ç÷ÁÅçÅ ÃðÇÖÁÅ-ÂÜÃÆÁ», ÃðÇÖÁÅ-ÕÅðÜ» ÇòÚ ÇÂÕ Ãî' Üà Ü»çÆÁ» ÔéÍ

ÇÕÃ òÆ Ãðå ÇòÚ, îÕÅé Ü» ÕÂÆ òÆ òêÅðÕ ÁçÅðÅ ÇÕå òÆ ÃÇæå Ôò, ÁçðéÆ Áå ìÅÔðñ Öå ÇðÁ» å' ìÚä ñÂÆ ãÕò' ÃðÇÖÁÅ êìè Õðé ÔÆ êä×Í ÇÂÃ ÇÂÕÅÂÆ ÇòÚ, åÃÆ' ÁÔÅå Áçð Ôä òÅñÆ Ü ìðÆ çÖñ-ÁçÅ÷Æ Ü» ØÃêá Áå ÀÃ ù ÕÅì Õðé ñÂÆ ÁÔÅåÅ ÃðÇÖÁÅ Ãìè Æ Õàðñ òÅñ ÇÃÃàî Ü» ÕÅðÜ-êäÅñÆ ìÅð ÇÃÖ×Í

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 1: ਚੁਗਿਰਦੇ ਜਾਂ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ : (PERIMETER SECURITY)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

êçÅðæÕ Ü» íçåÕ ÃðÇÖÁÅ **(Physical security)**: ÁçÜÔ ÃðÇÖÁÅ Õçî» çÅ òðäé Õðç Ô Ü ÇÕÃ ÇÂîÅðå, ÃÔñå, Ãðå Ü» ÇÂÕáÆ ÕÆåÆ ÔÂÆ ÃÚéÅ ù ÇÕÃ ×ð ÕÅùéÆ ÇòÁÕåÆ å' ÃðÇÖÁå Õðé ñÂÆ ÀáÅÂ Ü»ç Ôé Í

ÃðÇÖÁÅ çÆÁ» êðå» **(Layers of security)**: ÁçÅÇðÁ» Ü» ÇÂîÅðå» çÆ íçåÕ ÃðÇÖÁÅ ÚÅðçÆòÅðÆ Ü» ÚÇ×ðç çÆ ðÅÖÆ å' ôð ÕðÕ ÕÂÆ êðå» ÇòÚ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ ÇÂÃ ÇòÚ ÁçÅð çÆ ÃðÇÖÁÅ Áå ìÅÔðÆ ÃðÇÖÁÅ çÖñÁçÅ÷Æ Ü» Ü ì ðÆ ØÃêá ù ðÕä ñÂÆ ÁçÅî êðå åÕ ÕÂÆ êðå» åÕ ìÔå ÃÅòèÅéÆ éÅñ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

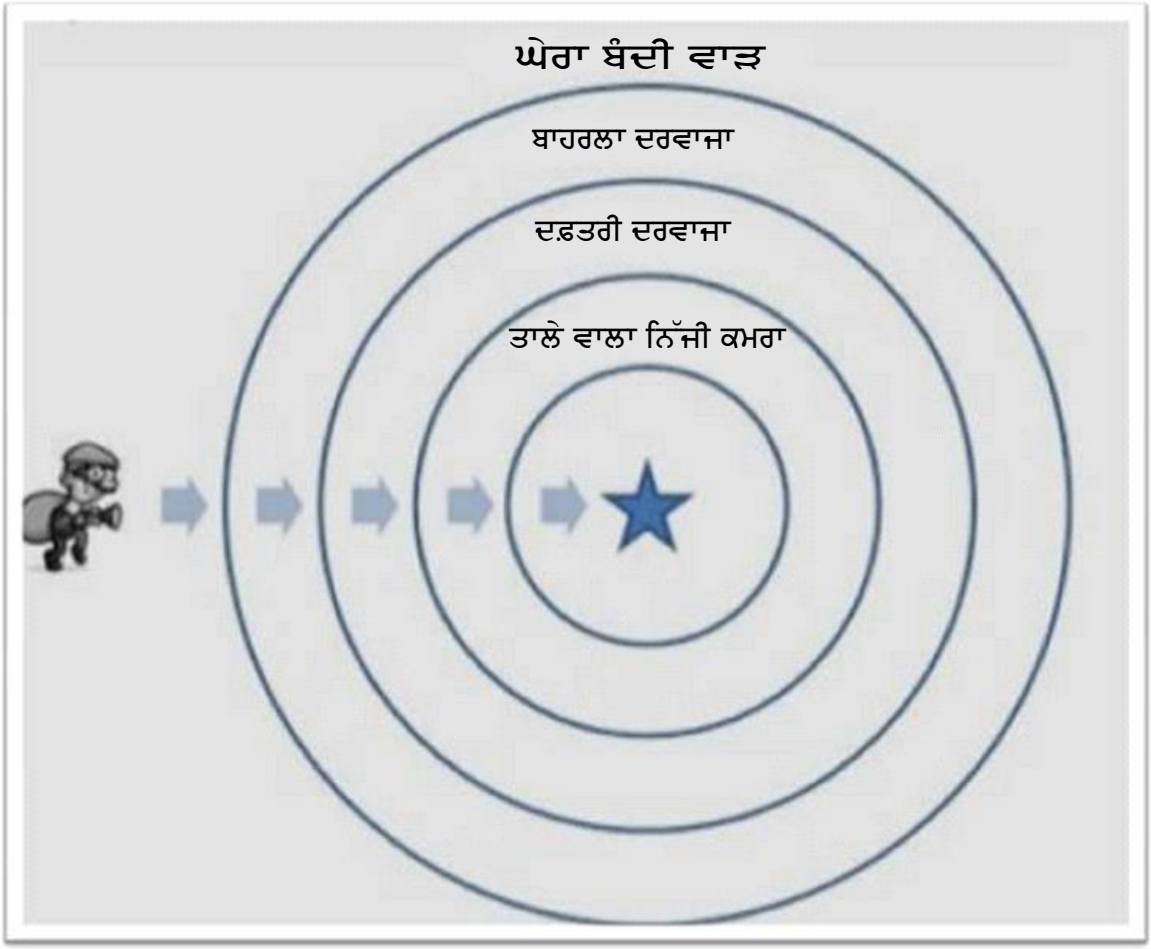

ÚÅðçÆòÅðÆ Ü» ÚÇ×ðç çÆ ÃðÇÖÁÅ **(Perimeter security) :** ÇÂÕ ÇòôÔ ÇÂñÅÕ Ü» Öåð ù ÃðÇÖÁÅ çä ñÂÆ ÇÂÃ çÆ ïÜéÅ ìäÅÂÆ Ü»çÆ ÔÍ ðê-ðÖÅ Áå ÃðÇÖÁÅ çÆ ÇÕÃî ÁÔÅå ç ÁÅÕÅð, ÁçðéÆ Áå ìÅÔðÆ ÖåÇðÁ» çÆÁ» ÇÕÃî», ðê-ðÖÅ Áå Ãðå» çÆ êÅêåÆ å Çéðíð Õðç ÔéÍ ÚÅðçÆòÅðÆ çÆ ÃðÇÖÁÅ çÅ Àçô Ôá» Çç åÆ ×ÂÆ Çåé ÇçôÅòÆ' (3Ds) ÇòèÆ ðÅÔÆ' ÃÕåÕ åð å ÇçÖÅÇÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ

(i) âðÅ è î ÕÅ Õ ðÕ Õ ðÖäÅ **(Deter)**: ÁÇÜÔÆ ÇÕÃ î çÆ ÃðÇÖÁÅ ÃðÇÖÁå Öåð çÆÁ» ÃÆ î Åò» ì Åð çÃçÆ Ô Áå ÇÂÃ éÅñ ÃðÇÖÁÅ ÁÅÃÅé Ô Ü»çÆ ÔÍ

(ii) ÖðÅ ÖÜ ñ í äÅ Ü» ÃÔ ñÅÀäÆ **(Detect)**: Áçåð Áçð ÇÕÃ ÕÅùéÆ Ü» ×ð ÕÅùéÆ × åÆÇòèÆ çÅ êåÅ Õðé Ü» ÃÔ ñ ä ÇòÚ ÇÂÔ ÇòèÆ î ç ç ÕðçÆ ÔÍ

(iii) ðÕ Õ ðÖäÅ **(Delay)**: ÇÕÃ ×ð ÕÅùéÆ × åÆÇòèÆ ù ðÕä ñÂÆ ×à, ðÕ» Áå ÁÇÜÔÆÁ» Ôð ðÕÅòà» ÇåÁÅð ÕÆåÆÁ» Ü»çÆÁ» ÔéÍ

ÃðÇÖÁå Õðé ñÂÆ òðåÆÁ» ÜÅä òÅñÆÁ» ì Ôå ÃÅðÆÁ» ðÕÅòà» Ôá ÇñÖÆÁ» Ôé :

òÅó (Fence) : Áçåð çÆ ÃðÇÖÁÅ Õðé ñÂÆ ÇÂÔ ÇÂÕ ÁÅî åð å òðåÆ ÜÅä òÅñÆ ÇòèÆ ÔÍ ÁÅî åð å èÅå çÆ î ç ç éÅñ Ü» ñÕóÆ ç âÇâÁ» éÅñ Õâçåð åÅð ñêà Õ òÅó ñ×ÅÂÆ Ü»çÆ ÔÍ

ÚÅð çÆòÅðÆ (Compound walls) : Ú×Æ åð» ì äÅÂÆ ÔÂÆ ÚÅð çÆòÅðÆ Áçåð çÆ ÃðÇÖÁÅ ù î ÷ì å Õðç Æ ÔÍ (ÇÚåð A) ÇÂÔ ì ÅÔð å' Áçð ÞÅÕä Ü» çÖä Áå ÷ì ðÆ ØÃêá é ðÕçÆ ÔÍ ÁÅî åð å ÁÃÆ' ÇÂÕ Ü» ÇÂÕ å' Ç÷ÁÅçÅ ×à, ÚÅð çÆòÅðÆ å ì äÅÂ çÖç Ô» Ü» ÕÂÆ òÅó ñ×ÅÀ' ç Ô» å» ÇÕ ÇÂî Åðå ç Áçð ì ÅÔð ÁÅÃÅéÆ éÅÿ ÁÅ ÜÅ ÃÕÆÂÍ

ÃòÅðÆ òÅñ ðÃå (Driveways) : ÇÂÔ ÇÕÃ ÇÂî Åðå Ü» Áçåð Áçð ÁÅÀä Ü» ì ÅÔð ÜÅä çÅ ÀÔ ×à Ü» ðÃåÅ Ô, ÇÜÃ éÅñ Áçð ì ÅÔð ÜÅä òÅÿ ñÕ» Áå ÁÅÀä ÜÅä òÅñÆÁ» ×âÆÁ» çÅ êåÅ ñ× ÃÕÍ

î Ö çÁÅð (Main gate) : ÇÂÔ ÀÔ ÃæÅé Ô ÇÜæ' ÁÅî åð å Øð Ü» Áçåð Áçð çÅõñ ÔÂÆçÅ ÔÍ ÇÂæ' ÔÆ ñÕ» ù, ×âÆÁ» ù, ì ó ÇèÁÅé éÅñ çÇÖÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ Ô Áå ÃðÇÖÁÅ ï ÕÆéÆ ì äÅÂÆ ÜÅ ÃÕçÆ ÔÍ

ÃîÅé òÅñÅ ×à (Material gate) : ÃÅîÅé òÅñ ×à ÁÅî åð å ÀÃ ÇÂî Åðå ÇòÚ ñ×ÅÂ ÔÂ Çî ñç Ôé, ÇÜÃ ÇòÚ ÕÅëÆ îÅåðÅ ÇòÚ ÃÅîÅé Áçð ÁÅÀ' çÅ Ü» ì ÅÔð Ü»çÅ ÔòÍ ÇÂé» ×à» å' ÁÅÀä ÜÅä òÅñÆÁ» ×âÆÁ» Áå ÃÅîÅé ù ÁÅÃÅéÆ éÅñ Ú¦Õ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ Ô Áå ÇÂî Åðå ÇòÚ ÖåÇðÁ» Áå éÕÃÅé ù Øà ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ

ÇÚåð ÚÅðÇçòÅðÆ

ÇÚåð ÚÅñÕ ðÃåÅ

ÇÂÎÅðå Ü» ÁçÅð ù ÃðÇÖÁå Õðé ÃÌèÆ ÁÅÎ åð å òðå ÜÅä òÅñ ÃðÇÖÁÅ-ï åð **(Common perimeter security devices) :** ÇÂÎÅðå» Ü» ÁçÅçðÁ» ÇòÚ Ôá ÇñÖ ÃðÇÖÁÅ ï åð ñ×ÅÂ Ü»ç ÔéÍ

(i) é÷ðÃÅéÆ Õðé ñÂÆ ÀÃÅð ×Â àÅòð **(Observation tower) :** àÅòð ÇÂÕ ÇÃèÅ Áå ÀÚÅ ÁÇÜÔÅ ã»ÚÅ Ô ÇÜÃ éÅñ ÁÔÅçåÁ» ç Áçð Áå ìÅÔð Áå ÇÂðç Ç×ðç é÷ðÃÅéÆ ÕÆåÆ ÜÅ ÃÕÍ ÇÂÔ ÒÃðÇÖÁÅ êì è çÆ ÁÖÓÓ òÜ Õî ÕðçÅ ÔÍ àÅòð» ÇòÚ å÷ ðôéÆ íÅò ëñâ ñÅÂÆà» ñ×ÅÂÆÁ» Ü»çÆÁ» Ôé å» ÇÕ ðÅå ù ÚÅð êÅÃ çèÁÅé ðÇÖÁÅ ÜÅ ÃÕÍ é÷ðÃÅéÆ Õðé ñÂÆ ëñâ ñÅÂÆà» òÅñ àÅòð ÁÅî åð å ëÜÆ ÛÅÀäÆÁ», îÔåòêðé ÃæÅé» Áå Üñ» ÇòÚ çî ñç ÔéÍ (ÇÚåð C : îÖ çÁÅð Ü» î é ×à)

(ii) ÕÇâÁÅñÆ åÅð òÅñÆ òÅó **(Barbed wire fence) :** ÕÇâÁÅñÆ åÅð òÅñÆ òÅó, ÇÂÕ ÁÇÜÔÆ ÁÅî ÇòèÆ Ü» Á÷Åð Ô, Ü çì é» ÇÂÜÅ÷å Áçð ìÅÔð ÁÅÀä ÜÅä òÅÇñÁ» å Ü» ÷ìðÆ ØÃêá å ðÇÖÁÅ ÕðçÆ ÔÍ çÃðÆÁ» òÅó», Ã×ñÆ Ü» Úé òÅñÆÁ» Áå Ã×Æå Á÷Åð òÅñÆÁ» åÅð» òÅó» ÔçÆÁ» ÔéÍ (ÇÚåð D: é÷ðÃÅéÆ ñÂÆ àÅòð)

(iii) çìÜñÆ çÆÁ» åÅð» òÅñÆ Ü» çìÜñÆ ç Õðà òÅñÆ òÅó **(Electrified fence) :** åÅð» òÅñÆ òÅó çÆ ÃðÇÖÁÅ çÅ êèð òèÅÀä ñÂÆ çÂÃ çòÚ çìÜñÆ çÅ Õðà ÛçâÁÅ Ü»çÅ ÔÍ çÂÃ éÅñ Ãêðô Õðé Ü» ÃêðÕ çòÚ ÁÅÀä å, ìç ç Õðà ñ× ÜÅä çÆ ÔÅñå çòÚ çÂÔ ÷ìðÆ ØÃ êá ù ðÕä çòÚ ÃÔÅçÂÕ ÔçÆ ÔÍ çìÜñÆ ç Õðà òÅñÆ åÅð éÅñ ÁñÅðî òÆ ñ×ÅçÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ (ÇÚåð E: ÕÇâÁÅñÆ åÅð òÅñÆ òÅó)

(iv) ðÕ» Ü» éÅÕ **(Barriers) :** éÅÕÅ Ü» çÂÕ ðÕ Ü ì»Ã çÅ ââÅ ñ×Å Õ, éÅÕ å ×âÆÁ» ù ðÕä ç Õî ÁÅÀçÆ ÔÍ çÂÔ Ôæ Ü» çìÜñÆ éÅñ ÚñÅÂÆ ÜÅ ÃÕçÆ ÔÍ éÅÕ Ü» ðÕ», ÁÅî åð å ÛÅÀäÆÁ», àñ êñÅç÷Á», ×âÆÁ» ÖóÆÁ» Õðé òÅñ ÃæÅé Áå îÔåòêðé ÃæÅé» óå çÖ ÜÅ ÃÕç ÔéÍ (ÇÚåð F: ÕÇâÁÅñÆ åÅð òÅñÆ òÅó)

(v) ÷ìðÆ ØÃêá ÃìèÆ ÃÅòèÅé Õðé òÅñ ÁñÅðî **(Intruder alarms) :** ÷ìðÆ ØÃêá Ü» ìÅÔðÆ-ôÕÆ çòÁÕåÆ ç ÷ìðçÃåÆ Áçð çÅÖñ Ô ÜÅä å ðÕä ñÂÆ ÁçÜÔÆÁ» ÁñÅðî òÅñÆÁ» òÅó» Áå ÚÅð çÆòÅð» éÅñ çÂÔ Üó Ü»ç ÔéÍ çÂÔ ÁñÅðî, ×ð ÕÅùéÆ Áå ÷ìðçÃåÆ Áçð ÁÅ ÜÅä òÅñ çòÁÕåÆÁ» ç çÅÖñ å ÃÅòèÅé Õðç ÔéÍ ÁçÜÔ ÁñÅðî òÅñ çÃÃàî ÁçÜÔ ÃæÅé» Àå òðå Ü»ç Ôé, çÜæ ÷ìðÆ ØÃêá çÆ ÃíÅòéÅ ÔòÍ ÁçÜÔ ÃæÅé Ôé : çëåð, Ãàð»× ðî, çòôô ÃðçÖÁÅ òÅñ Õîð/ìÕ»/ åçÔÖÅé, ÀÚ-ÃðçÖÁÅ òÅñ çÂñÅÕ, ÕçÆÁ» çÆÁ» ÕáÆÁ», çðÔÅçÂÔÆ îÕÅé, ÕÅðÖÅé Áå ÁÜÅçÂì ØðÍ (ÇÚåð G ââ òÅñÆÁ» ðÕ»)

ÇÚåð îÖ çÁÅð

ÇÚåð çé×ðÅñÆ àÅòð

ÇÚåð Õâçåð åÅð

ÇÚåð çìÜñÆ çÆ òÅó

ÇÚåð èðòÆ ðÕÅòà

ਅਭਿਆਸ (Exercise) :

ÇÕÃ ÇÂîÅðå Ü» Áçåð ù çÖä ÜÅú, ÇÜÃ çÆ ÚÅð çÆòÅðÆ ÕðÕ ØðÅì çÆ ÕÆåÆ ×ÂÆ Ô Áå ÀÃ çÅ ÇÂÕ îÖ êòô-çÁÅðÅ (îé ×à) ÔÍ ÁÔÅå ðÅÔÆ ÜÅä òÅñ ñÕ» Áå ×âÆÁ» çÆÁ» ×åÆçòèÆÁ» çÆ çé×ðÅéÆ Áå Õàðñ Õðé òÅñ ÃðÇÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» ù çèÁÅé éÅñ çÖÍ ÃÇæåÆ ç çéðÆÖä» Ãìè Æ ÁÅêä çòÚÅð» å ÁÅèÅçðå çÂÕ éà çåÁÅð Õð Áå çÂÃ ù ÁÅêä çòçÁÅðæÆ-êðà ëçñÀ çòÚ ôÅî ñ ÕðÍ

ਮੁਲਾਂਕਣ (Assessment) :

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (Short Answer Question)

A. ÁÔÅå çÆ ØðÅì çÆ Ãì è Æ ÃðÇÖÁÅ çÃÃàî å' ÕÆ íÅò Ô?

B. çåêÖÆ Ü» çåççôÅò» (CDS) òÅñ ÁÔÅåÅ ÃðÇÖÁÅ êì è çÅ òðäé Õð Í

C. ÁÔÅå ç Ãò çéôÆñ ÃðÇÖÁÅ ÃæÅé» Ü» éÕçåÁ» çÆ ÃÚÆ ì äÅúÍ

ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (Checklist for Assessment Activity)

Ôá çñÖÆ çÃåÅòÜÆ ÃÚÆ çÆ òðå' Õð Áå çÖ çÕ åÃÆ' ×åÆçòèÆ Ãì è Æ ÃÅðÆÁ» ÷ðð å» êðÆÁ» Õð ñÂÆÁ» ÔéÍ

ਭਾਗ (ੳ) (Part-A)

ਅੰਤਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ

(À) òÅó Áå ÚÅð çÆòÅðÆ çòÚÍ

(Á) êîÖ êòô çÁÅð Áå ÃÅîÅé òÅñ ×à Ãì è Æ Í

(Â) ÕçâÁÅñÆ åÅð òÅñÆ òÅó Áå çì ÜñÂÆ òÅó Ãì è Æ Í

(Ã) é÷ðÃÅé Æ àÅòð Ü» ëñâ ñÅÂÆà» òÅÿÅ àÅòðÍ

(Ô) ØÃêá Ãì èÆ Öì ðçÅð Õðé òÅñÅ ÁñÅðî Áå Á× ñ× ÜÅä Ãì èÆ ÃÚéÅ çä òÅñÅ ÁñÅðî Í

(Õ) ÖÅñÆ Ü» òÆðÅé ÁÔÅçåÁ» ñÂÆ ÜððÆ ÃðçÖÁÅ-êì èÍ

íÅ× (Á) **(Part-B)**

ÜîÅå çòÚ Ôá çñÖ å çòÚÅð ÚðÚÅ ÕÆåÆ ×ÂÆ :

(À) ÁÔÅå Ü» çÂî Åðå çÅ ÃðçÖÁÅ êì è ÕÆ Ô?

(Á) ÁÔÅå çòÚÅñ ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ Ãò çéôÆñ ÃæÅé Ü» éÕå çÕÔó Ôé Í

(Â) ÁÔÅå Ü» çÂî Åðå çÆ ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ òðå ÜÅä òÅñ ï åð çÕÔó çÕÔó Ôé?

íÅ× (Â) **(Part-C)**

×åÆçòèÆ êèð

ÕÆå ÜÅä òÅñ Õî Ü» ×åÆçòèÆ êèð çòÚ ôÅî ñ ÕÆå ÜÅ ÃÕç Ôé, êð çÂÔ ÃÆçî å éÔÆ Ôé :

×åÆçòèÆ êèð	Ô»	éÔÆ
ÁÔÅå Ãì èÆ Ãò çéôÆñ ÃðçÖÁÅ çÅ êåÅ Õðí		
Çç åÆ ×ÂÆ ÃÇæåÆ ÃæÅé òÅñ éÕå		
ÕÂÆ êÕÅð ç òðå ÜÅä òÅñ ÃðçÖÁÅ ï åð		
ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ ÕÂÆ ÷ðÆ ðÕ» çÆ êÛÅä ÕðéÅ Ü» Àé» ì Åð ÜÅä ÕÅðÆÍ		

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 2: ਪ੍ਰਵੇਸ਼- ਕੰਟਰੋਲ : (ACCESS CONTROL)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

Úð» å' ìÚÅÀä ñÂÆ ÁÃÆ çðòÅç÷Á» ù åÅñ ñ×ÅÀ'ç Ô»Í ÃðÇÖÁÅ ÕÅðé» ÕðÕ ÁÃÆ êòô-çÁÅð çÆ ÃðÇÖÁÅ ñÂÆ ÕÞ ðê» ÓÚ ï åé Õðç Ô»Í òâ òâ ÁÔÅçåÁ» Ü» çÂîÅðå» çòÚ, ÚÅÔ çÂé» çòÚ çðôÕ íÅðÆ ç×äåÆ çòÚ ÁÅÀ'ç Ü»ç Ôä, å» çÂÔ ÷ððÆ Ô Ü»çÅ Ô çÕ çÂÃ çÆ êòô ÃðÇÖÁÅ çÆ ñ×ÅåÅð é÷ðÃÅéÆ ÕÆåÆ ÜÅò Áå ñÕ» ç ÁÅÀä-ÜÅä çÅ òðòÅ çðÕÅðâ ÕÆåÅ ÜÅäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ ÁçÜÔ ÁÔÅçåÁ» Ü» çÂîÅðå» çòÚ òðå ÜÅä òÅñ êòô ÃðÇÖÁÅ Õàðñ ìÔå ç÷ÁÅçÅ éÅ÷Õ Ô ×Â Ôé Áå ÃÅèÅðä åÅñ Ôä ìÕÅð ÃÅì å Ô ×Â Ôé Áå çÂé» ç ÃæÅé å çì ÜñÂÆ åÅçñÁ» Áå ×çÜàÃ (ÃðÇÖÁÅ Ãî ×ðÆ) é Ü×Å ñ ñÂÆ ÔÍ

ÇÚåð H àðé ÃàÅçÂñ ×à

ÁÃÆ çðòÅ÷ ðÅÔÆ ôäÆ çòÚ êÔÚç Ô»Í ÁÅú Ôä ÁÅê» çÂÃ ç êòô çÁÅð ù çÖÆÂÍ æóÆ çð ðÕ Áå çèÁÅé éÅñ çÖ çÕ ÃðÇÖÁÅ Áå ÀÃ ç Õàðñ ñÂÆ çÂÔ ÷ððå ÁéÃÅð ÕÅëÆ Ôé Ü» éÔÆÍ çÂÃ çÆ ÃðÇÖÁÅ ñÂÆ çðôÕ» ç ÁÅÀä ÜÅä çÆ ç×äåÆ çÅçðÕÅðâ ðÖä ñÂÆ ï åð ñ×ÅçÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ Ô Áå çÂÃ ç éÅñ ÔÆ ÃðÇÖÁÅ òÜ' Áðñ òÅñÅ (ÇÚåð H) çðòÅ÷Å ñ×ÅçÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ Öåð çÆ ÃíÅòéÅ Áå ÜÅçÂçÅç çÆ ÕÆîå ù çèÁÅé çòÚ ðÖç ÔÂ ÁÃÆ ÃðÇÖÁÅ çÅ çÂå÷ÅÎ Õðç Ô»Í ÁÃÆ Ü» å» ñÕóÆ çÅ ÃÅèÅðé çÜÔÅ çðòÅ÷Å ñ×ÅÀ'ç Ô» Ü» òèÆÁÅ çÕÃî çÅ ÃàÆñ çÅ çðòÅ÷Å ñ×ÅÀ'ç Ô» çÜÃ çòÚ òèÆÁÅ ÃðÇÖÁÅ ï åð ñ×ÅÂ Ôç ÔéÍ ÀçÅÔðä òÜ' çÜò' : ÁÃÆ ì'Õ» ç ÃðÇÖÁå ÕîçðÁ» (Ãàð' × ðî) ù çÖç Ô»Í

ÇÚåð I åñÅ

êòô Õàðñ çÃÃàî **(Access Control System):** ÁÅÀ Ôä ÁÅê» ÁÅî åð å òðå ÜÅä òÅñ ÕÞ ÷ìðÆ ØÃêá ðÕä òÅñ Áå êòô Õàðñ çÃÃàî» ìÅð ÜÅäÆÂÍ

åÅñ **(Locks):** åÅñÅ (ÇÚåð I) Ãí å' òè, ÁÅî åð å òðçåÁÅ ÜÅä òÅñÅ ÷ìðÆ ØÃêá çòðèÆ Áå êòô ÃðÇÖÁÅ Õàðñ òÅñÅ ï åð ÔÍ åÅñ, ÁÅî åð å Ø¬ Áå çðÔÅçÂôÆ ÃðÇÖÁÅ òÅÃå Ôç ÔéÍ çÂÔ ÃÅñ» ìèÆ Õî Õðç Ôé Áå ñÆòð òÅñ åÅñ, Õâ éÅñ Öñä Áå ìç ÕÆå ÜÅä òÅñ åÅñ, ÃêðÕ åÅñ, ÕÂÆ ã×» éÅñ òðå ÜÅä òÅÿ Áå çì ÜñÂÆ åÅñ Ôä ÁÅÃÅéÆ éÅñ çî ñ Ü»ç ÔéÍ

ÇÚåð A@ ÂÆ ÃÆ ÁÅð

çìÜñÂÆ-ÚìÕÆ ÕÅðâ-ðÆâð **(Electromagnetic card reader) :** çìÜñÂÆ-ÚìÕÆ ÕÅðâ-ðÆâð (çÚÅð é: A@) ÕÅðâ å ÁÅèÅçðå êòô ÃðçÖÁÅ Õàðñ çÅçÃÃàî Ô, çÜÃ çòÚ ÚìÕÆ èÅðÆçÅð êàÆ ç ðê çòÚ âàÅ ù âçìà Áå Õðçâà ÕÅðâ» çòÚ Ãàð Õð çñÁÅ Ü»çÅ ÔÍ Üç' ÕÅðâ ù ð×çóÁÅ Ü»çÅ Ô Ü» îôÆé çòÚ ÕÅðâ ù êÅçÂÁÅ Ü»çÅ Ô å» ÕÅðâ çÅ ðÆâð, ÀÃ çòÚ íð ÔÂ Õâ òÅñ âÅàÅ ù êó Õ Õî Õðç Å ÔÍ çÂÔ ÕÅðâ çÆ î îðÆ çòÚ êÂ ÔÂ (Ãàð ÔÂ) âÅàÅ éÅñ ÀÃ çÆ åñéÅ Õðç Å Ô Áå çî ñÅä Õðé å çÂÔ Õî Õðç Å Ô Áå çÂÃ ç ì çñ Ü» êåÆÕðî ç ðê çòÚ çðòÅ÷Å Ü» ×à Õî Õðé ñ× ê' çÅ ÔÍ íÅò ×à Öñ Ü» ì ç Ô Ü»çÅ ÔÍ

çÂÃ çÃÃàî çÆ Ãí å' òâÆ ØÅà ÕÅðâ çÆ çî ÁÅç çÅ æóÅ ÔäÅ Ô Áå ÁçÜÔÅ Ôä éÅñ Áå òÅð òÅð òðå' Õðé ÕðÕ çÂÃ çÅ âÅàÅ Öåî Ô Ü»çÅ ÔÍ ÕÅðâ» çÆ çî ÁÅç ÁÃåé AH-C@ îÔÆé åÕ çÆ Ô çÆ ÔÍ çÂÔ çÃÃàî ç÷ÁÅçÅ îÅðÅ çòÚ òêÅðÕ Áå Àç ï ç×Õ Öåð» çòÚ òðçåÁÅ Ü»çÅ ÔÍ

çÂé» ÕÅðâ» çÆ ðÆ-ê×ðÅçî × Ô çÆ ÔÍ çÂÔ × î Ô ÜÅä òÅñÆÁ» ÚÅìÆÁ» éÅñ' ç÷ÁÅçÅ ÁÅÃÅé ÔÍ ÕÅðâ-ðÆâð ìÔå ÔÆ ëÅçÂç î ç âÅàÅ òÆ êçÅé ÕðçÅ ÔÍ çÂÃ âÅàÅ çòÚ, ÕÅðâ ç îÅñÕ ù Áçð-ìÅÔð ÁÅÀä çÅ ÃÅðÅ òðòÅ êÅêå Ô Ü»çÅ ÔÍ

êðÕÃÆçîàÆ ÕÅðâ-ðÆâð **(Proximity Card Reader) :** çòôô åÕéÆÕ éÅñ ñÃ çÂÔ ÕÅðâ -ðÆâð ñ×ÅåÅð ðâÆÀ åð×» òÅñ çÃ×éñ çç çÅ Ô, Ü ÕÅðâ ù ÀðÜÅ êçÅé ÕðçÅ ÔÍ (çÚÅð é: AA)Í Üç' çÕÃ çòôô çðÆ å' ÕÅðâ ù ëçóÁÅ Ü»çÅ Ô, å» ÕÅðâ ðâÆÀ åð× ç çÃ×éñ ù ÁÅêä çòÚ ÃîÅ ñ' çÅ Ô å» çÂÔ ÕÅðâ, ÕÅðâ ç ðÆâð/ ÕÅðâ ç îÅñÕ ù çÂÕ çòôô êçÔÚÅä òÅñÅ Õâ ççÖÅÀ' çÅ ÔÍ çÂÔ ÃÅðÆ êç´ ÁÅ ÃçÕâ å' òÆ çÕå Øà Ãî' çòÚ êðÆ Ô Ü»çÆ ÔÍ ççñÆ îàð ðñ ÕÅðêðôé çÂÃ åÕéÆÕ çÆ òðå' ÕðçÆ Ô å» çÕ ïÅåðÆÁ» ù êðÆ êðÆ ÃðçÖÁÅ êçÅé ÕÆåÆ ÜÅ ÃÕÍ ïÅåðÆÁ» ù çå ×Â ÁçÜÔ ÕÅðâ çÂÃ ÔÆ çÃè»å ÁéÃÅð Õî Õðç ÔéÍ çÂÃ çÃÃàî ç ÕÞ ëÅçÂç Ôé :

- ÕÅðâ çÆ ÕÅëÆ ñìÆ çî ÁÅç
- ÕÅðâ» ù ìàÁÅ Áå òÅñà çÁÅðÅ êçóÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ
- ÕÅðâ Áå ÕÅðâ òðåä çÆ êç´ ÁÅ ×Þñ çÅð éÔÆ' ÔÍ
- çÂÔ Üñ çÆ ÔÆ ÚÅ¬ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ

ÜÆò-çòç×ÁÅçéÕ ÁÕóÅ Ãìè Æ ÃðçÖÁÅ Õàðñ çÃÃàî **(Biometric access control system) :** ìÅçÂú îÆçàÕ êòô ÃðçÖÁÅ Õàðñ çÃÃàî çòÁÕåÆ

çÚÅð AA êÕÃÆçîàÆ ÕÅðâ ðÆâð

çÚÅð AB ìÅçÂúîÆçàÕ ÁÕÃÃ Õàðñ

çÚÅð AC àðéÃàÅçÂñ

çÚÅð AD Áçðé Æ åÅñ

ç ÃðÆð ç òðÇòÁ» ù ÇðÕÅðâ ÕðçÅ Ô Áå Ãàð ÕðçÅ Ô, ÇÜò' : À'×ñÆÁ» ç ÇéôÅé, íðòà Áå ÇÚÔðÅÍ êòô ñÂÆ ÕÅðâ çÅ îÅñÕ ÁÅêäÆ êÇÔÚÅä çÅ é ìð çðÜ ÕðçÅ Ô Áå ìÅÇÂúîÆÇàÕ ðÆâð À¡å Ãì Çèå ÃðÆÇðÕ Á× çÅ Ãêðô ÕðçÅ ÔÍ ÕÅðâ éÅñ Ãì Çèå ðÆâð, òðå' Õðé òÅñ ÇòÁÕåÆ ç ÃðÆð ç Á× çÆ Çòôô êÇÔÚÅä éÅñ åñéÅ ÕðçÅ ÔÍ Ü ÕÅðâ ç ÃÕå ÃðÆð ç Á× éÅÿ îÚ Õð Ü»ç Ôé å» ðÆâð êòô ÃðÇÖÁÅ Õàðñ ÚÅ¬ Ô Ü»çÅ Ô å» ÇÕ ÇòÁÕåÆ Áçð ÜÅ ÃÕÍ

Áðñ Ü» ÚðÖóÆ å Øî ä òÅñ çðòÅÜ **(Turnstiles):** Áðñ òÅñ çðòÅÜ ÇòÁÕåÆÁ» ç êòô, ÇÂÕ ÔÆ Ãî' å ÇÂÕ ÃðÇÖÁÅ Õàðñ ç ðê òÜ' Õî Õðç ÔéÍ ÇÂÔ ÇÃÃàî ç ò' ÇçôÅò» ÇòÚ Õî Õðé ç ï × ÔçÅ Ô, ÇÂÃ ù ÷ððå êä å ÀñàÆ ÇçôÅ ÇòÚ òÆ ØîÅÇÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ Ô Áå ÇÂÃ åð» åÅñÅ ñ×ÅÇÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ ÇÂÔ ÇÃÃàî åÅñ é ÇÂÕ ÔÆ Ãî' ç ò' êÅÃ ÜÅä å' ðÕçÅ ÔÍ ÇÂÃ ÇÃÃàî çÆ ÇòôôåÅ ÇÂÃ ç ÕÅðâ ðÆâð éÅñ Ãì èå Ô Áå êòô ç ðÅÔÆ' ÁÅÀä ÜÅä ù òèÆÁÅ ã× éÅñ Õàðñ ÕðçÅ ÔÍ ÇÂÃ ÇòÚ àÅÇÂîð çÆ ÃÔñå òÆ êçÅé ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

Áçðé Æ åÅñ **(Internal Locks) :** Áçðé Æ åÅñ (ÇÚåð é: AD) ÇòôôÇÂñÅÇÕÁ» ÇòÚ êòô ðÕä ñÂÆ òðå Ü»ç ÔéÍ Ãë» (î÷ì å ÖÅÇéÁ» òÅñ ÃçÕ), ñÅÕð Áå ÕÆî åÆ ÃÅîÅé Ãàð ÕðÕ ðÖ ×Â ÃæÅé» çÆ ÃðÇÖÁÅ ÇÂÃ åð» ç åÅñ éÅñ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ åÅÇñÁ» çÆ òðå' ñÂÆ ÚÅì ÆÁ» çÆ ÃÔÆ òðå' Õðé çÆ Üðð å ÔçÆ Ô Áå ÇÂÔ ÃðÇÖÁÅ Ãì èÆ ×åÆÇòèÆÁ» çÅ ÔÆ ÇòôôÇÂÃÅ Ôç ÔéÍ

ਅਭਿਆਸ (Exercise) :

ÃÕñ ç ÇÂðç-ç×ðç Øî Áå çÖ ÇÕ ÃÕñ ç ÁÔÅå ù ÇÕò' Õàðñ ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô Áå ÃÕñ ÇòÚ ÁÔÅå Áå ÇÂîÅðå çÆ ÃðÇÖÁÅ ÕÅðÜ-êäÅñÆ ç Õàðñ Ãì èÆ Ôá ÇñÖ êôé» ç À¡åð ÇçúÍ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (Short Answer Question)

×à Áå çðòÅ÷ **(Gate and doors)**

A. ÃÕñ çÆ ÚÅð çÆòÅðÆ ç ÇÕé ×à Ôé?

B. ÃÕñ çÆ ÚÅð çÆòÅðÆ å ÕÆ ÕÂÆ ÃðÇÖÁÅ ñÅÂÆà» ñ×ÅÂÆÁ» ×ÂÆÁ» Ôé?

C. ÃÕñ çòÚ ÁÔÅåÅ Õàðñ çÅ êì è ÇÕò' ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô?

D. ×à» çðòÅçÜÁ» çÆÁ» ÇÕÃî» çÅ òðäé Õð Áå Àé» çÆ ðÅÖÆ ÇÕò' ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô?

çëåð òÅñÅ ÇÂñÅÕÅ, ÕçêÀàð òÅñ Õîð ç çðòÅ÷ /ÇÖóÕÆÁ» **(Office are, office, computer room doors/windows)**

A. ÃÕñ ìç Ô ÜÅä å' ìÅÁç ÕÆ ÇÂé» ÃÅð ÕîÇðÁ» ù åÅñ ñ×Å Õ ÃðÇÖÁå ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô? Ü éÔÆ å» òðäé

Õð ÇÕ ÇÂÔé» é ÇÕò' ÃðÇÖÁå ÕÆåÅ ÜÅò?

B. ÕçêÀàð òÅñ Õîð çÆ ÇÂîÅðå Ü» ÁÔÅå çÆ ðÅÖÆ ÇÕò' ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô?

C. ÕÆ çëåð Áå ÕçêÀàð òÅñ ÕîÇðÁ» çÆÁ» ÇÖóÕÆÁ» Ôé? ÇÂé» çÆ ÃðÇÖÁÅ ÇÕò' ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô?

ਮੂਲਾਂਕਣ (Assessment)

Ûà ÜòÅì òÅñ êôé (Short Answer Questions)

A. çì ÜñÂÆ Úì ÕÆ ÕÅðâ ðÆâð ç ÕÆ ñÅí Ôé?

B. êðÕÃÆçî àÆ ÕÅðâ ðÆâð ç ÕÆ ÕÆ ëÅçÂç Ôé?

C. ÁÔÅçåÁ» Ü» çÂî Åðå» çÆ ÃðçÖÁÅ ñÂÆ òðå ÜÅä òÅñ çåé ì ÅçÂú î ÆçàÕ çÃÃàî» çÆ ÃÚÆ ì äÅú Áå çÂé» çòÚ çÕÃ çÂÕ å çÂÕ ÃÖê éà çñÖÍ

ਮੂਲਾਂਕਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ (Checklist For Assessment Activity)

Ôá çñÖÆ çÃåÅòÜ ÃÚÆ çÆ òðå Õð Áå çÖ çÕ î ñ»Õä Ãì èÆ ÃÅðÆÁ» ÷ðð å» êðÆÁ» Õð ñÂÆÁ» ×ÂÆÁ» ÔéÍ

î ñ»Õä Ãì èÆ çÃåÅòÜ **(Part A)**

(À) åÅñ Áå ÕâÆÁ» çòÚ

(Á) çðòÅÜ Áå ×à» çòÚ

(Â) çÂñÕà î × éçàÕ ÕÅðâ ðÆâð Áå êðÕÃÆçî àÆ ÕÅðâ ðÆâð

Ôá çñçÖÁ» é ô äÆ çòÚ çòÚÅçðÁÅ ç× ÁÅ :

Ôá çñçÖÁ» ç Õ Æ ñÅ í Á å Õ Æ ÔÅéÆÁ» Ôé :

(i) åÅçñÁ»
(ii) çÂñÕà î × éçàÕ ÕÅðâ ðÆâð
(iii) êðÕÃÆçî àÆ ÕÅðâ ðÆâð
(iv) ì ÅçÂú î ÆçàÕ ÁÃ¡Ã Õàðñ çÃÃà î

í Å× (Part C)

ÕÅð× ÷ÅðÆ ç êèð **(Performance standards)**

ÕÅð× Ü÷ÅðÆ ç êèð» çòÚ ôÅî ñ Ô ÃÕç Ôé, êð çÂÔ çÂæ' å Õ ÃÆçî å éÔÆ' ÔéÍ

ÕÅð× ÷ÅðÆ ç êèð	Ô»	éÔÆ'
çì ÜñÂÆ Úì ÕÆ ÕÅðâ ðÆâð/ çÂñÕà î × éçàÕ ÕÅðâ ðÆâð çÆ òðå' ÕðÕ ççÖÅÀ äÅ		
êðÕÃÆçî àÆ çÆ ÕÅðâ ðÆâð çÆ òðå' ÕðÕ ççÖÅÀ äÅÍ		

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 3: ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ : (IDENTITY AND ACCESS DOCUMENTATION)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

ÃÅð ÁçÅçðÁ», çÜò' ðñò Ãàôé, ÔòÅÂÆ ÁâÅ, ÃÕñ, ÔÃêåÅñ, Ôàñ, îÅñ, ÕÅðÖÅéÅ Ü» çÕÅé å ìÔå ÃÅð çòÁÕåÆ ÁÅÀ'ç Ôé Í Õî-ÕÅÜ Ôä ÕðÕ çÂé» ÁçÅçðÁ» ñÂÆ ÁÅÀä òÅÿ çòÁÕåÆ ìÔå îÔåòêðé Ôç Ôé Í êòô ù Õàðñ Õðé Áå ÃðçÖÁÅ ïÕÆéÆ ìäÅÀä ñÂÆ ÃðçÖÁÅ çÅ ÕÂÆ ðê ñÅ× ÕðéÅ ê'çÅ Ô, å» çÕ ñÕ» Áå ÜÅçÂçÅç, ù ÃðçÖÁå ðçÖÁÅ ÜÅ ÃÕÍ ÃÅð ÃæÅé» å çÂÕ çÜÔÆ ÃðçÖÁÅ éÔÆ' çåÆ ÜÅ ÃÕçÆ çÕÀ'çÕ çÂÃ çòÚ ØÅà» ÕîÆÁ» Áå çÂÃ å Ôä òÅñ ÖðÚ çÅ çèÁÅé ðçÖÁÅ Ü»çÅ ÔÍ çÂÃ ñÂÆ ÃðçÖÁÅ êçÅé ÕðéÅ, Áçå ÜððÆ ì ä Ü»çÅ ÔÍ ÀçÅÔðä ç åð å, ÔòÅÂÆ Áâ çÆ ÃðçÖÁÅ çÂÕ ÕÅðÖÅé éÅñ' çÕå ç÷ÁÅçÅ ÔçÆ ÔÍ ÃðçÖÁå ÃæÅé» å ñÕ» ç ÁÅÀä ù Õàðñ ÕðÕ ÃðçÖÁÅ ÚÚ òÅèÅ ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ Ãìèå ñÕ», ×âÆÁ» Áå ÃÅîÅé ç Áçð ÁÅÀä ù ÃðçÖÁå Õðé Áå Õàðñ ñÂÆ ÕÞ ðÕ» Áå êòô êåð (êÅÃ) òÅñÅçÃÃàî ñÅ× ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ

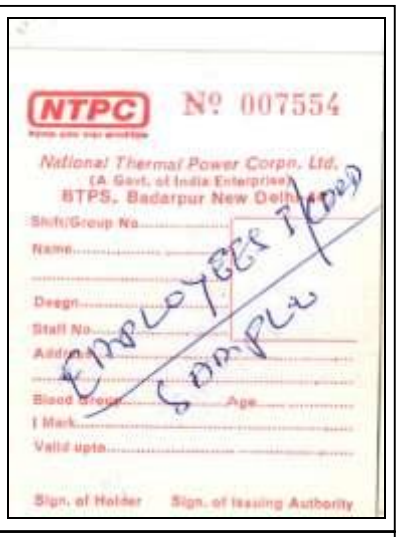

çÚåð AE ÕðîÚÅðÆ ÕÅðâ

ÕðîÚÅðÆ êçÔÚÅä-êåð **(Employee identity card) :** ÔðÕ ÁçÅð ç ÕðîÚÅðÆ ù çÂÕ êçÔÚÅä-êåð ççåÅ Ü»çÅ ÔÍ (çÚåð AE Áå AF) çÜÃ çòÚ ÕðîÚÅðÆ Ãìèæ ÜððÆ ÃÚéÅ ÔçÆ Ô, çÜò' : éÅî, êåÅ, Üéî çÆ çî åÆ, ÁÔçÅ, êçÔÚÅä çÚé Áå ÕðîÚÅðÆ êçÔÚÅä êåð çÆ çî ÁÅç Öåî Ôä çÆ çî åÆÍ çÂÔ çÃåÅò÷, çÂÃ ç ðÖä òÅñ çÆ êçÔÚÅä ÔçÆ ÔÍ Ãìèå çÂîÅðå Ü» ÁçÅçðÁ» çòÚ çÅÖñ Ôä Ãî' ÕðîÚÅðÆ ÁÅêä ÁÅêä êçÔÚÅä êåð ççÖÅÀ'ç Ôé Í åÕéÆÕÆ çòç×ÁÅé çòÚ åðÕÆ Ôä ÕðÕ, êçÔÚÅä êåð å÷Æ éÅñ ìÔå ÔÆ À‖Ú êèð ç Áå éÅ÷Õ ìä ðÔ Ôé Áå Ôä çÂÔ êôÅôçéÕ Õî», çÜò' : ÔÅ÷ðÆ ñ×ÅÀä, åéÖÅÔ çåÁÅð Õðé ç çÂñÅòÅ ÃðçÖÁÅ Áå Áçð ÁÅÀä ù Õàðñ Õðé ñÂÆ òðå Ü»ç ÔéÍ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ Áçð ÁÅÀä çÆ ÁÅç×ÁÅ çä å' êçÔñ» Àé» çÆ êçÔÚÅä Õðé ñÂÆ ç÷îòÅð Ôç ÔéÍ

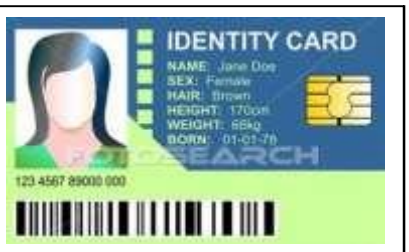

çÚåð AF êçÔÚÅä êåð

Ü ÕÂÆ ÕðîÚÅðÆ êçÔÚÅä êåð å' çìé» Õî å êÔÚçÅ Ô å» ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ ù ÀÃ çÆ êçÔÚÅä ïÕÆéÆ Õð ñäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ Áçð çÅÖñ Ôä ÃìèÆ ÕÅ×÷Åå, ÃðçÖÁÅ ÁëÃð ù çòÁÕåÆÁ» çÆ êçÔÚÅä, Õàðñ Áå çðôÕ» çÅ çðÕÅðâ çåÁÅð Õðé çòÚ îçç Õðç ÔéÍ ÁÅú! ÁÅê»,

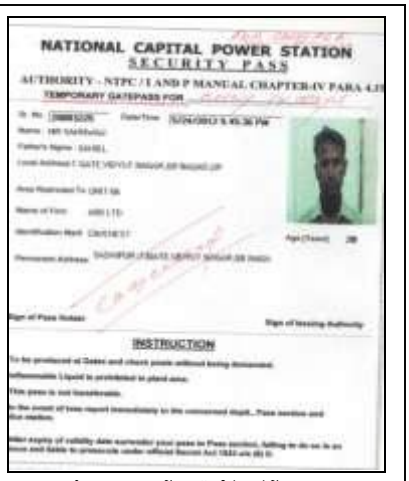

çÚåð AG ÃðçÖÁÅ êÅÃ

ÁÅî åð å òðå ÜÅä òÅñ ÕÞ êçÔÚÅä êåð/ ÕÅðâ Ü» êÅÃ» (ÁÅç×ÁÅ êåð») ìÅð ç×ÁÅé êÅêå ÕðÆÂÍ êçÔÚÅä - êåð çÕÃ çòôô Ãî ñÂÆ î é÷ð-ôçÅ Ü» ï × îÅéåÅ êÅêå ÔçÅ ÔÍ êçÔÚÅä-êåð ðÖä òÅÿ çÅ ÇÂÔ Ðåòò Ô çÕ ÀÔ Ãì èå Ãî çÁçð-Áçð ÁÅêäÅ êçÔÚÅä êåð éòÆé (Renew) Ðð ñòÍ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ Öåî Ô ÚÕ Ãî òÅñ êçÔÚÅä-êåð òÅñ ù Áçð ÁÅÀä çÆ ÁÅç×ÁÅ éÔÆ çò×Å Áå éÅ ÔÆ ÇÂÃ ù Üî» Õðé Ü» ççÖÅÀä çÆ ÁÅç×ÁÅ çò×ÅÍ

çÚåð AH çò÷Æàð êÅÃ

Õðî ÚÅðÆ ç ÁÅð÷Æ-êòô Ãì èÆ ÁÅç×ÁÅ-êåð (êÅÃ) **(Temporary employee's entry pass) :** ÁÅð÷Æ-åð å Áçåð Áçð éÕðÆ êÅêå Õðé òÅñ Õðî ÚÅðÆ ù ÁÅð÷Æ-êÅÃ (ÁÅç×ÁÅ êåð) Ü» ÃðçÖÁÅ êÅÃ ççå Ü»ç Ôé (çÚåð AG) å» çÕ ÀÔ Áçåð ç ÁÔÅçåÁ» Áçð çÅÖñ Ô ÃÕäÍ Àé» ç Õî çÆ ôðå Ü» áÕÅ ôðå» ç Öåî Ô ÜÄä å ìÅÁç çÂÔ êÅÃ ðð Ðé òÅçñÁ» òñ òÅêÃ Ðð ççå Ü»ç Ôé å» çÕ çÂÔ ï ÕÆéÆ Ô ÃÕ çÕ çÂé» çÆ ×ñå òðå éÔÆ Ôò×ÆÍ ÁÅð÷Æ êÅÃ» çÆ çî ÁÅç òÆ, ÁÅî åð å ÛàÆ ÔçÆ ÔÍ

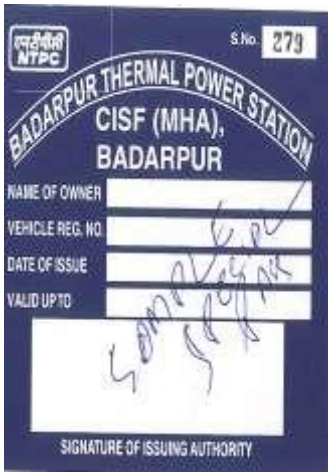

çÚåð AI òÅÔé êÅÃ

áÕ ôå Õî Ðð é òÅñ Ðð îÚÅðÆ» ç ëà òÅñ êÅÃ **(Contractor/worker Photo passes) :** çÕÃ òÆ ÃÃæÅ Ü» Áçåð çòÚ áÕ å ðÖ ×Â î ñÅ÷î» ù ëà òÅñ êÅÃ ççå Ü»ç Ôé, Ü éÕðÆ ç Öåî Ô ÜÄä åÕ ÜÅçÂ÷ Ôç Ôé Í ÃÃæÅ Ü» Áçåð å ëà òÅñ êÅÃ ù êÅêå Ðð é ñÂÆ áÕçåð ù êçñÃ Õñ êóåÅñÆÁÅ çðêðà Üî» ÕðòÅÀäÆ êçÆ Ô Áå çÂÃ ç éåÿ ÔÆ çÂÔ çðêðà Ôð ÷ðð ÕÅ×÷ ÃðçÖÁÅ-çò íÅ× Õñ ÕðòÅÀä êçÆ ÔéÍ Áçåð Áçð Õî Ðð é òÅÿ ÕðîÚÅðÆ» ç Õî-ÕÅÜ Áå Àé» ç Úçðåð çÆ ç÷ î òÅðÆ Ãì èå áÕçåð çÆ ÔçÆ ÔÍ

çðôÕ çÅ ÁÅç×ÁÅ êåð Ü» çî ñä ñÂÆ ÁÅÀä òÅñ çÅ êÅÃ **(Visitor's pass) :** ÁçÅçðÁ» Áçð çÅÖñ Ôä ñÂÆ, çðôÕ» òñ ÃÁÅ×å ÕðîÚÅðÆ/ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ å çðôÕ êÅÃ ñä çÆ ÷ððå ÔçÆ ÔÍ çÕÃ ÕðîÚÅðÆ ù çî ñä ñÂÆ ÁÅÀä òÅÿ çòÁÕåÆ ù ÃÚéÅ ç Õ ÀÃ å çÂÔ ï ÕÆéÆ ì äÅçÂÁÅ Ü»çÅ Ô çÕ çî ñä ÁÅÀä òÅÿÅ çòÁÕåÆ ÀÃ çÅ ÜÅäÕÅð Ô, å» ÀÃ çðôÕ ù ÁÅç×ÁÅ êåð êÅÃ ççåÅ Ü»çÅ ÔÍ çðôÕ çÆ êðÆ ÜÅäÕÅðÆ ù ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ çÂÕ ðçÜÃàð çòÚ çðÜ Õðç ÔéÍ çðôÕ òñ íàÕä Ü» çÂèð À èð ëÜñ ØÎä å ðÕä ñÂÆ, ÀÃ ç éÅñ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ Ü»çÅ ÔÍ ÃÃæÅò» ç ÁÔÅçåÁ» Áçð, çðôÕ» ù ÁÅêä ÁÅêä çðôÕ êÅÃ ÁÅêä Õñ ðÖä ÚÅÔÆç ÔéÍ Ãì èå çòÁÕåÆ ù çî ñä å ìÅÁç, ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆ, çðôÕ» å Àé» ç Ãì èå çðôÕ êÅÃ òÅêÃ ñ Õ Üî» Õð ñçÅ ÔÍ

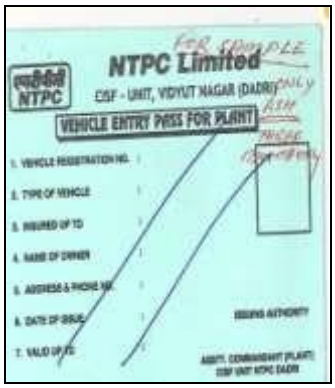

çÚåð B@ òÅÔé Áàðæ êÅÃ

×âÆÁ» ç ÁÅç×ÁÅ-êåð Ü» ×âÆÁ» ç êÅÃ **(Vehicles Passes) :** ÁÔÅå Áçð çÅÖñ Ôä òÅñÆÁ» ÃÅðÆÁ» ×âÆÁ» ç ÁÅç×ÁÅ-êåð Ü» ×âÆÁ» ç

êÅÃ ÁÅêä Õÿ ÔäÅ ìÔå ÷ððÆ ÔÍ

- îñÅ÷î» ñÂÆ ×âÆÁ» òÅñ êÅÃ **(Vehicles pass for employees) :** ÁÅêäÆÁ» ×âÆÁ» ñ Õ ÁÅÀä òÅÿ Õðî ÚÅðÆÁ» Õÿ Àé» çÆÁ» ×âÆÁ» Ãì èÆ ÁÅç×ÁÅ-êåð (êÅÃ) (çÚåð AI Áå B@) Ôä ÚÅÔÆç ÔéÍ Õðî ÚÅðÆ ù Ãì èå Õ×÷Åå ççÖÅÀä Ü» êô Õðé çÆ ÷ððå ÔçÆ Ô çÜò : ×âÆ ÚñÅÀä çÅ ñÅçÂÃÃ, ×âÆ çÆ ðçÜÃàôé, Ãðà Æçëõà, Áå ìÆîÅ Ãì èÆ Õ×÷ÅåÍ çÂÔ êÅÃ, çÕÃ çÚêÕÅÀä òÅñ êçÅðæ Ü» ÃçàÕð çÅ ðê çòÚ Ô ÃÕçÅ ÔÍ

- áÕçÅð»/ ÃîÅé òÚä òÅçñÁ» çÆÁ» ×âÆÁ» ñÂÆ êÅÃ **(Vehicles pass for Contractors/venders) :** áÕçÅð/ ÃîÅé òÚä òÅñ, ×âÆÁ» Áçð çñÁÅÀä ç ÚÅÔòÅé» ù Àé» çÆÁ» ×âÆÁ» ñÂÆ êÅÃ êÅêå Õðé çÆ ÷ððå ÔçÆ ÔÍ êÕ îñÅ÷î» ò»× Àé» ù ÁÅêäÆÁ» ÁÅêäÆÁ» ×âÆÁ» ç êÅÃ ìäÅÀä ñÂÆ Ãì èå Õ×÷Åå Üî» ÕðòÅÀä êçÔéÍ

ÃÅîÅé Áçð Áå ìÅÔð ñ Õ ÜÅä ñÂÆ ×à êÅÃ **(Materials gate passes (in & out) :** ÃÅðÅ ÃÅîÅé Áå Ãàð çÜé» ù Áçð å ìÅÔð Áå ìÅÔð å Áçð ñ Õ ÜÅä çÆ ÷ððå êçÆ Ô, ÀÃ ù Ú×Æ åð» ÚÕ Õðé çÆ ÷ððå ÔçÆ Ô Áå çÂÃ çÅ çðÕÅðâ Ú×Æ åð» ðÖä çÆ ÷ððå ÔçÆ ÔÍ ÕÅðÖÅé, ÀåêÅçé å ×çÅî, çÜæ îÅñ òâÆ îÅåðÅ çòÚ ìÅÔð íçÜÁÅ Ü»çÅ Ô Ü» Áçð çñÁÅçÂÁÅ Ü»çÅ Ô, çÂÃ Àçô çÆ êðåÆ ñÂÆ ÃÅîÅé çÅ ÁÅç×ÁÅ-êåð (ÚñÅé) ðÅÔçÅðÆ (éÕç-çì ñ) Áå ×à êÅÃ ì äÅçÂÁÅ Ü»çÅ Ô Áå çÂÃ çÆ êðÆ é÷ðÃÅéÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

òÅêÃÆ ï× ÃÅîÅé òÅñÅ ×à êÅÃ **(Returnable material gate pass) :** ÁÕÃð, ÃîÅé Ü» Ãàð ÕÆå ÃîÅé ù îðî å ÕðòÅÀä Ü» ì çñòÅÀä å ìÅÁç òÅêÃ çñÁÅÀä çÆ ÷ððå êçÆ ÔÍ ÃÅîÅé ç ×à êÅÃ òÅñÆ ÕÅðÜ çòèÆ ÔÆ ÁêäÅÂÆ Ü»çÆ ÔÍ çëð òÆ çÂÃ ÃçæåÆ ÓÚ, òÅêÃ Õðé ï× ÃÅîÅé çÅ çÂÕ òÖðÅ çðÕÅðâ çåÁÅð ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ ÃðçÖÁÅ ÃàÅø Áå Ãì èå çò íÅ× ï ÕÆéÆ ì äÅÀçÅ Ô çÕ ÁçÜÔ ÃÅîÅé çÅ êðÅ çèÁÅé Ü» çðÕÅðâ ðçÖÁÅ Ü»çÅ Ô Áå çÂÃ ù ÃÔÆ òÕå ç Áçð Áçð òÅêÃ Õð ççåÅ Ü»çÅ ÔÍ

êçÔÚÅä-êåð/êÅÃ çÅ ×î Ô ÜÅäÅ **(Loss of identity card/pass) :** êçÔÚÅä êåð Ü» êÅÃ, çÂÕ çòôô çÃåÅò÷ Ü» ÁÅç×ÁÅ êåð ÔçÅ ÔÍ ÃðÕÅðÆ êçÔÚÅä-êåð, çÜò : çÕÃ ÃðçÖÁÅ Õðî ÚÅðÆ çÅ êçÔÚÅä êåð ×î Ô ÜÅä çÆ ÔÅñå çòÚ êçÔñÆ ÃÚéÅ çðêðà (Áë ÁÅÂÆ ÁÅð) **(FIR)** êçñÃ Õñ çð÷ ÕðòÅÀäÆ ÚÅÔçÆ ÔÍ êðÆ ÛÅä ìÆä Ü» åëåÆô å ìÅÁç ÔÆ éò» êçÔÚÅä-êåð ÜÅðÆ ÕðéÅ ÚÅÔçÅ ÔÍ ×êå Áå ìÅçÂú îÆçàÕ ÕÅðâ» ç ×î Ô ÜÅä çÆ ÃÚéÅ çÆ çðêðà çðÜ ÕðòÅÀä å Àé» ù ìñÕ (ðÕäÅ) ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ çÂÃ å çÂÔ ï ÕÆéÆ ÔçÅ Ô çÕ ×î ÔÂ ÕÅðâ çÆ çðòðå éÔÆ ÕÆåÆ ×ÂÆÍ

ਅਭਿਆਸ (Exercise)

2 åÔÅâ ÃÕñ ç ÃÅñÅéÅ ççòÃ ù îéÅÀä çÅ ëÃñÅ ÕÆåÅ ç×ÁÅÍ çÂÃ îÕ ìÔå ÃÅð ÃÅîÅé òÚä òÅñ ÁÅêä ÁÅêä ÃàÅñ ñ×ÅÀä×, çÜÃ ñÂÆ ÀÔ ìÔå ÃÅð î÷çð Áå ÕÞ ×âÆ» çÂÃ Õî ñÂÆ ðÖä×Í çÂÃ ÁòÃð ñÂÆ áÕçÅð, î÷çð Áå ×âÆ» ñÂÆ êÅÃ ÁÅç×ÁÅ êåð çåÁÅð ÕðÍ

Ûà Üòå ì òåñ êôé (Short Answer Questions)

Ôá çñçÖÁ» å ÃÖê éà çñÖ :

A. Õðî ÚåðÆ êçÔÚåä êåð

B. ì åÔð Áå Áçð ÁåÀä ñÂÆ ÃåîÅé òåñå ×à êåÃ

C. òåêÃ Õðé ï × ÃåîÅé òåñå ×à êåÃ

D. Õðî ÚåðÆ êçÔÚåä êåð × î Ô ÜÅä å ÕÆåÆ × ÂÆ ÕåðòåÂÆ

B. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : (Answer The Following Questions)

A. ÇÂÕ ÇòÁÕåÆ, ÇÂÔ ÕÇÔçÅ ÔÇÂÁÅ ×à ç Áçð ÁÅÇÂÁÅ ÇÕ ÀÔ ÇÂÕ ÕðîÚÅðÆ Ô Áå ÀÔ ÁÅêäÅ êÇÔÚÅä-êåð ÇñÁÅÀäÅ í ñ Ç×ÁÅÍ ÇÂÃ ØàéÅ éÅñ Çéêàä ñÂÆ ÇÕÔ ÇÜÔÆ ÕÅðÜ êäÅñÆ ÁêäÅÀäÆ ÚÅÔÆçÆ Ô?

B. ôÆ îÔô ç êÇÔÚÅä-êåð çÆ ÇîÁÅç Öåî Ô ×ÂÆ ÔÍ ôÆ îÔô Àµå ÃðÇÖÁÅ-ÕðîÚÅðÆÁ» òñº ÕÆ ÕÅðòÅÂÆ ÕÆåÆ ÜÅò?

C. ôÅôåðÆ í òé ç ÀµÚ ÃðÇÖÁÅ òÅñ ÇÂñÅÕ ç ÃðÇÖÁÅ ÕîðÚÅðÆÁ» é çÇÖÁÅ ÇÕ ôÆ ðòÆ çÆ ×âÆ Àµå ÇÕÃ Ôð ÇòÁÕåÆ çÆ ×âÆ òÅñÅ ÃÇàÕð ñ×Å ÔÇÂÁÅ ÔÍ ÇÂÃ ÃÇæåÆ ÓÚ ÃðÇÖÁÅ-ÕðîÚÅðÆÁ» ù ÕÆ ÕðéÅ ÚÅÔÆçÅ Ô?

ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (Checklist for Assesment Activity)

Ôá çñÖÆ çÃåÅò÷ ÃÚÆ çÖ Áå çÖçÕ î ñ»Õä Ãì èÆ ÷ððå» åÃÆ êðÆÁ» Õð ñÂÆÁ» ÔéÍ

íÅ× (À) (Part-A)

Ôá çñçÖÁ» çòÚ Áåð Ãî ÞÅçÂÁÅç× ÁÅ

(À) Õðî ÚÅðÆ êçÔÚÅä - êåð Áå êòô êåð
(Á) Ãî Åé Ãì èÆ ×à êÅÃ Áå òÅêÃÆ ï × ÃÅî Åé ×à êÅÃÍ
(Â) ðÅÔçÅðÆ (ÚñÅé) Ü» éÕçÆ Üî» ÕðòÅÀä ñÂÆ ÁÅç× ÁÅ êåð Áå éÕç ÁçÅçÂ×Æ òÅÿ çì ñÍ

íÅ× (Á) (Part-B)

ôäÆ çòÚ Ôá çñçÖÁ» å çòÚÅð ÚðÚÅ ÕÆåÆ ×ÂÆ :

(À) ÁÔÅå ç Õàðñ çÃÃàî çòÚ êçÔÚÅä êåð êÅÃ çÆ ÕÆ íçî ÕÅ Ô?
(Á) êçÔÚÅä êåð ç ñÅí Áå ÀÃ çÆÁ» ÃÆî Åò» ÕÆ ÕÆ Ôé?

íÅ× (Â) (Part-C)

ÕÅð× ÷ÅðÆ ç êèð

ÕÅð× ÷ÅðÆ ç êèð» çòÚ ôÅî ñ ÕÆå ÜÅ ÃÕç Ôé, êð çÂÔ çÂæ' åÕ ÃÆçî å éÔÆ' Ôé :

ÕÅð× ÷ÅðÆ ç êèð	Ô»	éÔÆ'
êçÔÚÅä Ãì èÆ çÃåÅòÜ» çÅ çéðÆÖä Õðé Ãì èÆ ç×ÁÅé Áå ãÕò' òðò êçÔÚÅä êåð À¡å êçðçôå Õð Ü» êçÔÚÅä Ãì èÆ çÃåÅò÷» çÅ çéðÆÖä Õð Áå çÂÔ Ãí ÕÞ ÕðÕ ççÖÅúÍ		

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 4: ਲੋਕਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ : (SCREENING AND SEARCH OF PEOPLE, WEHICLES AND CARGO)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

ñÕ», ×âÆÁ», ÃÅîÅé Áå ÇÂîÅðå» ç ÁÔÅÇåÁ» çÆ åñÅôÆ ñ¹ç ðÇÔäÅ Üðð Æ Ô Ç×ÁÅ Ô êð Ã êåÆôå Ü» Çì ñÕñ ñ×ÅåÅð åñÅôÆ Ãí ò éÔ Ô ÍÇÃÃ ñÂÆ ÕÞ Ç×ä Úä ÇòÁÕåÆÁ», ×âÆÁ», Ãàð» Áå ÁÔÅÇåÁ» çÆ ÛÅä ìÆä Ü» é÷ðÃÅéÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô å» ÇÕ åñÅôÆ çÅ îÕÃç ÕÞ Ôç åÕ êðÅ Ô ÃÕÍ åñÅôÆ çÅ îÕÃç Ô :

(i) Ãàð» ÇòÚ¹ îÅóÆ îàÆ ÚðÆ ðÕäÅÍ

(ii) çÃåÅò÷» Áå éÅ÷Õ âÅàÅ çÆ æóÆ ìÔåÆ ÚðÆ ù ðÕäÅÍ

(iii) ÇÂÔ ïÕÆéÆ ìäÅÀäÅÇÕ ×ð ÕÅùéÆ ÃÅîÅé Ü» ÚÆ÷» ÇÂîÅðå» ç ÁÔÅÇåÁ» ÇòÚ çÅÖñ éÅ ÔäÍ

(iv) ÖåðéÅÕ Ü» ×êå ÃÅçÔå Áå Ôëóå çëóÆ êçÅ Õðé òÅñ ÃÅîÅé ù Áçð ÁÅÀä å¹ðÕäÅÍ

ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਹੁਕਮ (Search Order)

ÃÅð îñÅ÷î» Áå çðôÕ» çÆ åñÅôÆ, Àé» ç êèð Ü» ÁÔç çÅ çèÁÅé ÕÆå çì é», ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ êì èÕ» òñ¹ ÇÂÔ ëÃñÅ Ãêôà ðê çòÚ ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô çÕ åñÅôÆ Õä ñò×Å Áå çÕÃ åð» åñÅôÆ ñÂÆ ÜÅò×ÆÍ ÃðÇÖÁÅ ÃàÅø çÁÅðÅ Õðî ÚÅðÆÁ» ù ÇÂÔ çâÀàÆ, êôÅé ÕÆå çì é» ÕðéÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ ÕÂÆ êÕÅð çÆÁ» Ôá çñÖÆÁ» åñÅôÆÁ» ñÂÆÁÅ ÜÅ ÃÕçÆÁ» Ôé :

(i) **ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ (Periodic Search of Employees)** : Ãî¹ Ãî¹ å ñÂÆ ÜÅä òÅñÆ åñÅôÆ çÅ òÕëÅ Ü» Ãî» êì èÕ åÁ Õð ÃÕç ÔéÍ ÇÃÃ å¹ ÇÂñÅòÅ ñ×ÅåÅð Ü» çé ï î ÁéÃÅð Áå ÁÚÅéÕ åñÅôÆÁ» òÆ ñÂÆÁ» ÜÅ ÃÕçÆÁ» ÔéÍ

(ii) **ਔਰਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ (Search of Women Employees)** : Áðå» çÆ åñÅôÆ ñ¹ç òÕå, Àé» çÆ ÇÂ÷å çÅ êðÅ êðÅ çèÁÅé ðÖäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô Áå Àé» çÆ åñÅôÆ êðç çòÚ, ì ç Õîð çòÚ Áå êðÆ åð» ×êå ã× éÅñ Õðé Æ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ çé ï î ÁéÃÅð Áðå çÆ åñÅôÆ, ÇÂÕ Áðå Õðî ÚÅðÆ çÁÅðÅ ÔÆ ÕÆåÆ ÜÅäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ Ü ÕÂÆ êòÅçäå ÁçèÕÅðÆ î÷ç éÔÆ¹ å» Áðå Õðî ÚÅðÆÁ» çòÚ¹ çÕÃ ÇÂÕ ù ÇÂÃ Õî ñÂÆ ñ×ÅçÂÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ

(iii) **ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ (Search of security staff)** : ÃðÇÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» ç Áçð ÁÅÀä Áå ìÅÔð ÜÅä Ãî¹ òÆ ÃðÇÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» çÆ åñÅôÆ ñ ñäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ

(iv) **ਪਗੜੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ (Search of security staff)** : ê×óÆÁ» êÇÔéä òÅñ ÇòÁÕåÆÁ» çÆ êðÆ ÇÂ÷å éÅñ ²åñÅôÆ ñäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ Üç¹ Àé» çÆ åñÅôÆ ñÂÆ ÜÅ ðÔÆ Ôò å» êðÆ ÇÔøÅ÷å Áå çèÁÅé ðÖäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ åñÅôÆ ñä ñÂÆ, ÀÃ çòÁÕåÆ ç Ôæ ù ØàäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô å» çÕ ÀÔ ÇÂÔ îÇÔÃÃ Õð ÃÕ çÕ çÕÃ ÛêÆ ÔÂÆ ÚÆ÷ çÆ åñÅôÆ ñäÆ ÔÍ ÇÜæ ôÕ çÆ ×ÜÅçÂô Ôò çÕ ê×óÆ çòÚ ÕÞ ÛêÅçÂÁÅ ç×ÁÅ Ô å» ÀÃ çòÁÕåÆ ù çòôô åñÅôÆ òÅñ Õîð çòÚ ÜÅä ñÂÆçÕÔÅ ÜÅäÅ ÚÅÔÆçÅ ÔÍ

(v) **ਨਿਜੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ (Search of Belongings)** : ì ×, ìÆëÕÃ, Áðå» ç ìàÂ, ðàÆ ç âì, ÛåðÆÁ» Áå ÁçÜÔ ÃÅîÅé çÆ ÁÅî åð å åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ ÔÍ ÃðÇÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» ù Õñêé Å å¹ Õî ñä òÅÿ ÔäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô çÕÀçÕ ÔðÅëðÆ Õðé òÅÿ ñÕ ×ñå Õî Õðé ñÂÆ ñ×ÅåÅð éò¹ éò¹ ã× ñí ç ðÇÔç Ôé å» çÕ åñÅôÆ òÅÿÆ êÇÕÇðÁÅ Ü» êì è éÕÅðÅ ÃÅì å Ô ÃÕÍ

(vi) ×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ **(Search of Vehicles)** : ÔðÕ êÕÅð çÆÁ» ×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ ñäÆ ÚÅÔÆçÆ Ô Áå Àé» ç òðò ×âÆ Ãì èÆ ðçÜÃàð çòÚ çð÷ Õðé ÚÅÔÆç ÔéÍ

çéÜÆ åñÅôÆ **(Personal Search)** : çéÜÆ åñÅôÆ êð çèÁÅé éÅñ Áå áÆÕ åðÆÕ éÅñ Õðé Æ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ ÇÂÔ ÇÂÕ ìÔå éÅ÷Õ îÃñÅ Ô Áå êì èÕ» òñ' ÇÂÔ çòôòÅô ççòÅÀäÅ ê'çÅ Ô çÕ Àé» çÅ Ãì èå ÃàÅø Ü» Õðî ÚÅðÆ åñÅôÆ êåÆ, ÀÃ çÆ ÷ððå, ÜÅçÂ÷ åðÆÕÅ Áå îÅñÕ» òñ' åÁ ÕÅùéÆ êçÕçðÁÅ ÁéÃÅð ÕÅðÜ-çòèÆ å' êðÆ åð» ÜÅäÕÅð ÔéÍ ÕÞ Áçåð Ü» ÃÃæÅò» çÜò' : ÖÅä» Ü» èÅå» çêØñÅ Õ ÃÅîÅé ì äÅÀä òÅñ Àç ï ×, Ãé ç ×çÔä ì äÅÀä òÅÿ, ÔÆçðÁ» å êÅçñô Õðé òÅÿ, ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ êÃ» (êÕÅôé) Áå Ü×Æ ÃÅ÷-ÃÅîÅé çåÁÅð Õðé òÅñ ÁçÅçðÁ» çÅ åñÅôÆ Áå ÛÅä-ì Æä çÅ åðÆÕÅ ìÔå ÔÆ ×íÆð Áå ÃÖå êçÔðçÅðÆ òÅñÅ ÔçÅ ÔÍ ÇÂÔ éÅ÷Õ åñÅôÆ, é÷ðÃÅéÆ çò' òÕå ÔÆ Áçð çÅÖñ Ôä Ãî' Áå ìÅÔð ÜÅä Ãî' êðÆ ÃÖåÆ éÅÿ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ ÁÜ Õñ ç÷ÁÅçÅåð ÃæÅé» å åñÅôÆ ç ÇÃÃàî ñÂÆ Ôæ ÇòÚ ëó ï åð» ðÅÔÆ' Ü» çðòÅ÷ ÇòÚ Çëà ÕÆå ÔÂ îàñ çâàÕàð» (ÕÃðòÅð çÅ êåÅ ñ×ÅÀäÅ) çÆ òðå' ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô ÇÜÃ ÇòÚ Ãêðô ðÅÔÆ' ÁÅÀä ÜÅä Ãî' åñÅôÆ êç´ ÁÅ êðÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

ÁÅî åñÅôÆ **(Routine Search)** : ÁÅî åñÅôÆ, îàñ çâàÕàð» ðÅÔÆ' Áå Ãêðô Õðé éÅÿ ÇÂÃ ñÂÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô å» ÇÕ ÇòÁÕåÆ ðÅÔÆ' Ü» ÀÃ ç ÃÅîÅé ðÅÔÆ, ÕÂÆ ×ð ÕÅùéÆ ÚÆ÷ Áçð Ü» ìÅÔð å» éÔÆ' ÇñÁ»çÆ ÜÅ ðÔÆÍ

êðÆ ÃÖåÆ Áå êð çèÁÅé éÅñ ÕÆåÆ ÜÅä òÅñÆ åñÅôÆ **(Rigorous Search)** : êð çèÁÅé éÅñ ÕÆåÆ ÜÅä òÅñÆ åñÅôÆ, ÁÅî åñÅôÆ éÅÿ ÇÕå ç÷ÁÅçÅ ×íÆð Áå çòôô ã× òÅñÆ ÔçÆ ÔÍ ÇÂÃ ÃçæåÆ çòÚ ÇÕÃ ôÕÆ çòÁÕåÆ ç êð ÃðÆð çÅ ÁÕÃ-ð òÆ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ ìÔå ÔÆ ÖåðéÅÕ Ü» éÅ÷Õ ÃçæåÆ çòÚ, ôÕÆ çòÁÕåÆ ù é×Å ÕðÕ ÀÃ çÆ åñÅôÆ ñÂÆ ÜÅ ÃÕçÆ ÔÍ Ôð ç÷ÁÅçÅ ôÕÆ ÔÅñå çòÚ, âÅÕàð» çÆ î÷ç×Æ çòÚ, çÂæ' åÕ çÕ ÃðÆð å ÕÆåÅ ÔçÂÁÅ êñÃåð Ü» êàÆÁ» òÆ ñÂÔ Õ ÛêÅÂÆÁ» ÔÂÆÁ» òÃåÁ» çÖÆÁ» ÜÅ ÃÕçÆÁ» ÔéÍ ÁçÜÔÆ ÃÖå åñÅôÆ, åñÅôÆ ÕðòÅÀä òÅñ çòÁÕåÆ ñÂÆ ìçÂ÷åÆ òÅñÆ, ìÔå åÕñÆø òÅñÆ ÔçÆ ÔÍ ÇÂÃ ñÂÆ ÁçÜÔÅ Õðç Ãî', íÁ Ü» Öåð çÆ ÃçæåÆ ù Øà å' Øà ÕðéÅ ÚÅÔÆçÅ Ô êð åñÅôÆ ç Àçô ù çÕÃ òÆ åð» í ñäÅ éÔÆ' ÚÅÔÆçÅÍ Ã çÕÃ òÆ åð» åñÅôÆ ÔäÆ ÔÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ

×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ **(Vehicle Search)**: ç÷ÁÅçÅåð ÁçÅçðÁ» çÜò' îÅñ, ÔÃêåÅñ» çëåð» Áå ÕÅðÖÅçéÁ» çòÚ ÁÅÀä ÜÅä òÅÿÆ àçëÕ ìÔå ç÷ÁÅçÅ ÔçÆ ÔÍ ÇÂÃ ñÂÆ Àé» çÆ åñÅôÆ ñäÆ ÷ððÆ Ô å» çÕ ïÕÆéÆ ìäÅçÂÁÅ ÜÅ ÃÕ çÕ çÕÃ òÆ çÕÃî çÆ ×ðÕÅùéÆ òÃå, ÔçæÁÅð Áå èîÅÕÅÖ÷ Ãî×ðÆ Áçð éÔÆ' çñÜÅÂÆ ÜÅ ðÔÆÍ ìÔå ÔÆ Öåð òÅñ Öåð» çÜò' : Öåð çÆ ÃçæåÆ çòÚ Õî Õð ðÔ ëÜÆ ÁçÅçðÁ» çòÚ, Üçàñ ðÕ», ×à» Áå Áçð çÅÖñ Ôä Áå ìÅÔð ÜÅä Ãî' ÃÖå åñÅôÆ ÔçÆ Ô å» çÕ ÁåòçÆ ×åÆçòèÆÁ» Ü» çÂðÅççÁ» ù ðçÕÁÅ ÜÅ ÃÕÍ ÁçÜÔ çÃÃàî Ü» åñÅôÆ çÆ ÕÅð÷ êäÅñÆ ÃÅèÅðé Ü» ÜéåÕ ÁçÅçðÁ» çòÚ Àê ï ×Æ çÃè éÔÆ' Ô ÃÕçÆ Áå éÅ ÔÆ çÂé» çÆ ìÔåÆ ÷ððå ÔçÆ ÔÍ çëð òÆ ñ×í× ÁçÜÔ ÃÅð ÃæÅé» å åñÅôÆ Ü» ðÕ» ÷ðð ñ×ÅÂÆÁ» Ü»çÆÁ» ÔéÍ ÁÃÆ' ççÖÁÅ Ô çÕ îÖ çÂîÅðå ç éó ×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ Ô Ü» èðåÆ Ôá» òÅñÆ Áâð ×ðÅÀ'â ÕÅð êÅðçÕ× Õñ åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ ÔÍ ÁçÜÔÅ çÂÃ ñÂÆ ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô çÕ å» çÕ ×âÆ çòÚ ðÖ ÔÂ èîÅÕÅ Ö÷ êçÅðæ å' çÂîÅðå Áå ÁÅÀä ÜÅä òÅÿ ñÕ» çÅ Øà å' Øà éÕÃÅé Ô ÃÕÍ îÃÅëð» çÆÁ» ×âÆÁ» çÆ ÃðÃðÆ Ü» Üñçæ-Üñçæ åñÅôÆ Ôá çñÖ ã× ÁéÃÅð ñÂÆ Ü»çÆ ÔÍ

(i) åñÅôÆ ñä òÅÿÅ çòÁÕåÆ ×âÆÁ» ç Áçð çÖ×Å Áå Áçð ðÖ ÔÂ éÕÃÅéçÅçÂÕ Áå ÖåðéÅÕ êçÅðæ»/ÃÅ÷ -ÃÅîÅé ù çÖ×ÅÍ

(ii) ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਾਲ਼ਾ ਗੱਡੀ ਦਾ ਬੋਨੱਟ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਮਾਨ ਛੁਪਾ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(iii) ਡੈਸ਼ ਬੋਰਡ ਹੇਠਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ।

(iv) ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਸੀਟ ਦੇ ਕਵਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ।

(v) ਸਟਿਪੱਣੀ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਪਹੀਏ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ਼ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੀ ਫੂਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਾਇਰ ਦੇ ਕਵਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

(vi) ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਜੋ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਸਕੇ।

ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਖਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

(i) ਬੋਨੱਟ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੈੱਕ ਕਰਨਾ (ਇੰਜਨ, ਕਾਰਬੋਰੇਟਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ) ਆਦਿ

(ii) ਪਹੀਏ ਦੇ ਟਾਇਰ ਦੇ ਹੱਬ ਕਵਰ ਆਦਿ ਉਤਾਰਨਾ।

(iii) ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਟੈਂਕੀ ਦਾ ਸਟੌਪਰ ਜਾਂ ਢੱਕਣ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਟੈਂਕੀ 'ਚ ਦੇਖਣਾ। ਕਿਸੇ ਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਧਾਗੇ ਨਾਲ਼ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਦਾਰਥ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਲਟਕਾਏ ਹੋਏ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਟੈਂਕੀ ਵਿੱਚ, ਢੱਕਣ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲ਼ੇ ਭਾਗ ਨਾਲ਼ ਧਾਗਾ ਜਾਂ ਰੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਪਦਾਰਥ ਲਟਕਾ ਕੇ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਟਿਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਕੇਨੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ।

(v) ਗੱਡੀ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਗ ਅਤੇ ਡਰਾਇਵਰ ਦੇ ਕੈਬਿਨ ਜਾਂ ਡਰਾਇਵਰ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਵਾਲ਼ੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ਼ ਚੈੱਕ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ।

(vi) ਦੇਖੋ ਕਿ ਕੋਈ ਪੈਨਲ ਜਾਂ ਪੇਚ ਆਦਿ ਢਿੱਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਫੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਖਾੜੋ ਜਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਫੱਟੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੈੱਕ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਵਾਲ਼ਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਟਾਫ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੇ ਸਖਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਵਰਤਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਲਈ (ਹੱਥੀਂ ਜਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ) ਆਗਿਆ-ਪੱਤਰ (ਆਊਟ ਪਾਸ) ਵਾਲਾ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਲ, ਹੋਟਲ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਟ (ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੇ ਤੈਅ ਸ਼ੁਦਾ ਰਸਤੇ) ਅਲੱਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ-ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਸਟਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਾਂ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ :

(i) ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ **(While entering)**: ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਤਰ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪੂਰੀ ਚੈਕਿੰਗ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਡੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਪਣੀ ਤੈਅ ਸ਼ੁਦਾ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ।

(ii) ਅਦਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ **(While leaving the premises)**: ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਗੇਟ ਪਾਸਾਂ ਸਹਿਤ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਖਾਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ, ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਨਾਲੋਂ, ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ñÕ», ×âÆÁ» Áå ÃÅîÅé çÆ ÛÅäìÆä Áå åñÅôÆ ÇÂÃ ñÂÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ Ô å» ÇÕ ÁçÅð Áå ÇÂÃ Áçðñ Æ ÃÅðÆ êÜÆ Áå ÃÅîÅé Ãð ÇÖÁå ðÇÖÁÅ ÜÅ ÃÕÍ åñÅôÆÁ» òÅÿ îç ìÔå ÔÆ éÅ÷Õ Ôé Áå ÇÂé» é Õðç òÕå êðôÅéÆ Ô ÃÕçÆ ÔÍ ÇÂÔ ïÕÆéÆ ìäÅçÂÁÅ ÜÅäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô ÇÕ åñÅôÆ Áå ÚÇÕ× Õðç ðÇÔäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô Áå ÁÇÜÔÅ Õðç Ãî Øà å Øà êðôÅéÆ ÔäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ ÁÇÜÔÅ Õðé ñÂÆ åÕéÆÕÆ çòÇ×ÁÅé çÆ òè å òè òðå Õðé Æ ÚÅÔÆçÆ Ô å» ÇÕ åñÅôÆ çÆ ×äòåÅçòÚ òÅèÅ Ô ÃÕÍ

ਅਭਿਆਸ (Exercise)

çÃå çÃå ÁÅêÃ çòÚ çîñ Áå çÂÕ çÃð çÆ åñÅôÆ ñò çÜò çÃå ÁÔÅçåÁ» Áçð ðÖÆ ÔÂÆ ×âÆ çÆ åñÅôÆ ñçÜÅä å» çÃðÅ çòççÁÅðæÆ åñÅôÆ ìÅð çñÖçÅ ðÔÍ íÅò åñÅôÆ çðÅé Ü çîçñÁÅ, ÀÃ ù éà ÕðÕ çðêðà ìäÅÂÍ

ਮੂਲਾਂਕਣ (Assessment)

Ûà ÜòÅì òÅñ êôé (Short Answer Questions)

A. ÀÔ çÕÔó çÕÔó ÃðçÖÁÅ Àçô Ôé, çÜé» ù çèÁÅé çòÚ ðÖ Õ ×âÆÁ» Áå ñÕ» çÆ åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ Ô?

B. ÛÅä-ìÆä Ü» ×çÔðÅÂÆ éÅñ êÛ-ç×Û å ÕÆ íÅò Ô Áå çÂÔ ÃðçÖÁÅ ç ççôàÆÕä å çÕÀ ÜððÆ Ô?

C. Áðå ÕðîÚÅðÆÁ» çÆ åñÅôÆ ñçÃî, ÁÅêä îé çòÚ çÕÔóÆÁ»-çÕÔóÆÁ» ÜððÆ ×ñ» çÅ çèÁÅé ðÖäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô?

D. ìÔå ÔÆ ÃõåÆ éÅÿ Áå ×íÆðåÅ ÃçÔå ñÕ» çÆ åñÅôÆ ÇÕò' ñÂÆ Ü»çÆ Ô Áå ÇÂÃ åð» çÆ ÇòôÔ åñÅôÆ ñ'ç Ãî' ÇÕÔóÆÁ»-ÇÕÔóÆÁ» ÇòôÔ ×ñ» çÅ ÇèÁÅé ðÖäÅ ÚÅÔÆçÅ Ô?

E. ÃÖê ÃçÔå òðäé Õð ÇÕ ÇÕÃ îÅñ Ü» êÜ ÇÃåÅðÅ Ôàñ çÆ êÅðÇÕ× ÇòÚ ×âÆ ÖóÆ Õðé òñ, ÃÅèÅðé ðê ÇòÚ åñÅôÆ ÇÕò' ñÂÆ Ü»çÆ Ô?

F. ÇÕÃ ÕÅðÖÅé ÇòÚ çÅÖñ Ôä Ãî' Áå òÅêÃ Ü»ç Ãî' ×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ ÇÕÀ' ñÂÆ Ü»çÆ Ô?

ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (Checklist for Assesment Activity)

Ôá ÇñÖÆ çÃåÅò÷ ÃÚÆ çÆ òðå' Õð Áå ÇÖ ÇÕ î ñ»Õä ñÂÆ ÃÅðÆÁ» Üðð Æ ×ñ» êðÆÁ» Õð ñÂÆÁ» ÔéÍ

ÍÅ× (À) **(Part-A)**

Ôá ÇñÇÖÁ» ÇòÚ Áåð Ãî ÞÅÇÂÁÅ Ç×ÁÅ

(À) ÛÅä - ìÆä Ü» êÛ-Ç×Û Áå åñÅôÆ

(Á) Ãî'-Ãî' ìÅÁç Ôä òÅñÆ Áå ÁÚÅéÕ åñÅôÆ

(Â) ÁÅî Ü» ÇòôÔ ×íÆðåÅ òÅñÆ åñÅôÆ

íÅ× (Á) **(Part-B)**

ôäÆçòÚ Ôá çñÖ å çòÚÅð ÕÆåÅ ç× ÁÅ :

A. ÁÔÅå çÆ ÃðçÖÁÅ çòÁÕåÆ× å ÃðçÖÁÅ ñÂÆ ðÆó çÆ ÔâÆçÕò Ô ÃÕçÆ Ô?
B. ÁÜ-Õñ åñÅôÆ ñÂÆ ÁÅèçéÕ ÃðçÖÁÅ Ã î ×ðÆçÕÔóÆçÕÔóÆçî ñçÆ Ô?
C. çÕÃ Õð î ÚÅðÆ ç êçÔÚÅä êåð × î Ô ÜÅä å çÕÔ-çÜÔÆ ÕÅðÜ-êäÅñÆ ÁêäÅÂÆ Ü»çÆ Ô?

íÅ× (Â) **(Part-C)**

ÕÅð×÷ÅðÆ ç êèð (**Performance standards)**
ÕÅð×÷ÅðÆ ç êèð» çòÚ ôÅî ñ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕçÅ Ô, êð çÂÔ çÂæ åÕ ÃÆçî å éÔÆ :-

ÕÅð×÷ÅðÆ ç êèð	Ô»	éÔÆ
êòÅçä å ÕÅðÜ çòèÆ ÁéÃÅð ÁÅî Áå çòôô åñÅôÆ ÕðÕ ççÖÅúÍ		
êòÅçä å ÕÅðÜ çòèÆ ÁéÃÅð ×âÆ çÆ åñÅôÆ ñ Õ ççÖÅúÍ		
åñÅôÆ ñä å êçÔñ» çÂÃ ìÅð çÃä ñÂÆçç ÁÅñåÅ ê×à ÕðÕ ççÖÅúÍ		
åÁ ôçÅ êòÅçä å ÕÅðÜ çòèÆ ÁêäÅÀçÔÂ ôÕÆ òÃåÁ» ù Ãí Åñ Õ ççÖÅúÍ		

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 5: ਛਾਣਬੀਣ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ (INCIDENT MANAGEMENT DURING SCREENING AND SEARCH)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

êçÔñ Ãôé» çðÅé ÁÃÆ ÷ìðÆ ØÃêá Áå Øð ç Áçð çÅÖñ ç Õàðñ Ãìè Ü Å çäÁÅÍ ×âÆÁ», êçÔÚÅä êåð», ÁÅç×ÁÅ êåð» Áå Ôð çÃåÅò÷» çÆ ÚçÕ× òÅÿÅ Õî ìÔå ÔÆ îÔåòêðé Ô Áå ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» ù çÂÔ ÕÅðÜ çé íÅÀçÂ ÔÂ ÕÅøÆ ÃÅòèÅé ðçÔäÅ êçÅ ÔÍ çÂÃ çòÚ ñÕ» éÅñ ×ñìÅå ôÅîñ ÔçÆ Ô Áå çÂÃ ÕðÕ ÕðîÚÅðÆÁ» ù îÕ ÁéÃÅð Úñäå, çÂÕ çî ÃÚäÅ Áå ×Ã ù ÕÅì ÕðéÅ êçÅ ÔÍ Úð, ÃîÅÜ çòðèÆ åå Áå Ôð ×ñå Õî Õðé òÅñ çòÁÕåÆ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» çÆ ÃÅòèÅéÆ ù ÁÃøñ Õðé ñÂÆ çéå éòÅ ã× ñíç ðçÔç ÔéÍ çÂÃ ÕðÕ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» ù Ôð òÕå ÃÅòèÅé ðçÔäÅ êçÅ Ô Áå éÅÿ ÔÆ ÀÃ Ãî çÂÔ ïÕÆéÆ ìäÅÀäÅ êçÅ Ô çÕ ÕÅùé ù îéä òÅñ ñÕ» ù êðôÅéÆ éÔÆ Ôä ççåÆ ÜÅò×ÆÍ çëð òÆ, çÂÔ ïÕÆéÆ ìäÅÀäÅ êçÅ Ô çÕ çÕÃ òÆ ÔÅñå çòÚ ÃðçÖÁÅ ç ÕÅðÜ çòÚ ðÕÅòà éÔÆ ÁÅÀä ççåÆ ÜÅò×Æ Áå ÃðçÖÁÅ éÅñ ÃîÞåÅ éÔÆ ÕÆåÅ ÜÅò×ÅÍ

ÁÅÀ! Ôä ÁÅê» çÂîÅðå ç Áçð ÁÅÀä ç Õàðñ Ãìè Æ ç ççô» ìÅð çòÚÅð ÕðÆÂ :

A. ÜéåÕ ÃæÅé», çÜò : îÅñ, ÔÃêåÅñ, Ôàñ Áå ÜéåÕ çÔå» éÅÿ ÜóÆÁ» ÃÃæÅò» À å éÅÕ Áå ÃðçÖÁÅ Ãìè Æ Õàðñ Í

B. îéÅÔÆ òÅñ ÃæÅé» çÜò : çëåð», çðÔÅçÂÔÆ ÃÃÅçÂàÆÁ», ÕÅðÖÅçéÁ», îçñÁ» Ü» çòôô çÂÕá» Áå îÆçà× Õðé òÅñ ÃæÅé», çÜæ ÁÅî ñÕ» çÅ êòô îéÅ ÕÆåÅ ÔçÅ Ô, À æ ñ×ÅÂ ×Â éÅÕ Áå ÃðçÖÁÅ Ãìè Æ Õàðñ Í

çÂÃ êçÔñ ÕÃ çòÚ, çÜÃ çòÚ ÁÅî ÜéåÅ ôÅîñ ÔçÆ Ô Áå çÂÃ çòÚ ÃðçÖÁÅ Ãìè Æ ÕÅðòÅÂÆ ôÅîñ éÔÆ ÔçÆÍ çÂÃ ÕðÕ ÁçÜÔÆ ÃçæåÆ çòÚ êçÔÚÅä êåð», êÅÃ» Áå çàÕà» çÆ ÚçÕ× ôÅîñ éÔÆ ÔçÆ, å» çÂÔ ÃðçÖÁÅ ÁÔÅçåÁ» Áçð ÁÅÀä òÅñ ÆÁ» ×âÆÁ» çÆ åñÅôÆ ðÅÔÆ ïÕÆéÆ ìäÅÂÆ Ü»çÆ ÔÍ ÃÅîÅé çÆ åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ Ô Áå îàñ çâàÕàð» Áå ÃÅîÅé çÆ ÃÕçé× òÅñ ÆÁ» îôÆé» çÆ îçç ñÂÆ Ü»çÆ ÔÍ

çÃð ÕÃ çòÚ êòô Ü» ÁÔÅå Áçð çÅÖñÅ, êçÔÚÅä êåð», êÅÃ» Áå çàÕà» çÆ òðå ÕðÕ ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ çÕÃ òÅðçÅå Ô ÜÅä çðÅé, çàÕà» çÆ êîÅçäÕåÅ Ü» íðÃ ï×åÅ ç éÅÿ éÅÿ Àé» çòÁÕåÆÁ» ù òÆ Ú Õ ÕðéÅ êò×Å Ü ÁäÚÅçÔÁÅ ÃÅîÅé ÁçÅçðÁ» çòÚ ñ Õ éÅ ÁÅÀäÍ çÂÃ êÕÅð çòôô À Ú êèðÆ ÃðçÖÁÅ ÁòÃð» çÜò : ×äååð ççòÃ êðâ îÕ, ÃîÅ×î òÅÿ ÃæÅé å ÁÅÀä ÜÅä òÅñÆÁ» ×âÆÁ» Õñ ×âÆÁ» Ãìè Æ êÅÃ Ü» ÁÅç×ÁÅ êåð Ôä ÚÅÔÆç Ôé, çÜé» çÆ ÚçÕ× ÃðçÖÁÅ ÃàÅø òñ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

Ãîðæ ÁçèÕÅðÆ çÆÁ» ÃÆîÅò» **(Limits of Authority)** :

ÁÃÆ ÕÂÆ êÕÅð ç êçÔÚÅä êåð», êÅÃ» Áå Àé» ù Ú Õ Õðé Ãìè Æ ÜÅä ÚÕ Ô»Í éîé òÜ êÅÃ» Áå ÁøÃð ç ÔÃåÅÖð» ç éîé ù ×à À å ççÖÅçÂÁÅ Ü»çÅ ÔÍ çÂÃ çÅ îÕÃç ×à À å åéÅå ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» òñ åÃçÆÕ Õðé Áå ÃÚéÅ çÔå ÔçÅ ÔÍ êìèÕ Ôá çñÖ Àçô» ñÂÆ Ãîðæ çòÁÕåÆÁ» ù åéÅå ÕðçÅ ÔÍ

(i) çðôÕ êÅÃ ÜÅðÆ Õðé òÅñÅ Ãîðæ ÁçèÕÅðÆÍ

(ii) çòôô ÁòÃð» å êÅÃ ÜÅðÆ Õðé òÅñÅ Ãîðæ ÁçèÕÅðÆÍ

(iii) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੋਟੋ ਵਾਲ਼ੇ ਪਾਸਾਂ ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ਾ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(iv) ਗੇਟ ਤੋਂ ਸਾਮਾਨ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪਾਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(v) ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਅਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ : (Responsibility of Security Staff)

ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਿਸਟਮ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਉਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਦੀ ਕੜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਦਾਂ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :

(i) ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ/ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ।

(ii) ਅਹਾਤੇ ਅੰਦਰਲੀ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ, ਸਾਜੋ ਸਾਮਾਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਨਾ।

(iii) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੇਟਾਂ ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੈਨਾਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗੇਟਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(iv) ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਯੰਤਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(v) ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ।

(vi) ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਜੋ ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕੇ ਜਾਂ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚੈਕਿੰਗ : (Physical Checking of Cards and Passes)

ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਉ ! ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਪਾਸ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(i) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ।

(ii) ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(iii) ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਮ ਜਿਹੇ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਜਿਵੇਂ : ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ, ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(iv) ਜੇ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਹਿਚਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰੋ, ਜੋ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

(v) ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰੋ।

(vi) ਪਾਸਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ, ਉਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(vii) ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰੋ।

(viii) ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੋਡ (ਗੁਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹ) ਚੈੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ਼ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ : (Action to be taken during minor security breaches using good sense of judgment)

ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਦਾਖਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ : ਪਹਿਚਾਣ-ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ -ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਵਾਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ਼ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ :

(i) ਜੇ ਕੋਈ ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਸ ਜਾਂ ਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਪਾਸ ਜਾਂ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਰਡ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਵਾਲਾ ਅਫਸਰ ਪਾਸ ਜਾਂ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ii) ਜੇ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵਾਲ਼ਾ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਪਾਸ ਮਿਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(iii) ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲ਼ੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭੋਲੇਪਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼ ਨੇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਪੇਸ਼ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਆਓ ਆਪਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ ।

ਅਭਿਆਸ (Exercise)

ਕੇਸ ਸਟੱਡੀ (ਅਧਿਐਨ ਵਾਸਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਕੇਸ)

ਆਓ ! ਆਪਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਕੇਸ ਲਈਏ :

ਕੇਸ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਨੰ:(Case 1): ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪਲਾਂਟ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਟੱਪ ਕੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਗਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਖਾ ਸਕਿਆ। ਗਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਗਈ। ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੋਈ ਜ਼ੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਹਿਜ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਬਚਾ ਸਕੇ। ਚਾਹੇ, ਉਸ ਦੀ

íðÃï ×åÅ, ÀÃ ç çêâ ç îÖÆ å' åÃçÆÕ ÕðòÅÂÆ ×ÂÆÍ ÀÃ çòÁÕåÆ ç éÕ çÂðÅç çÆ åÃçÆÕ Õðé å' ìÅÁç òÆ Àé» é çêâ ç îÖÆ å' çñçÖå ðê çòÚ Áå ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ Õàðñ ðî ç çÂÚÅðÜ å' î é÷ðÆ ñ Õ ÀÃ ù çÂÕ òÅðçé× ç Õ Áå íçòÖçòÚ ç ìÅðÅ ÁçÜÛÅ éÅ Õðé çÆ ÔçÅçÂå ç Õ ÁÔÅå å' ìÅÔð ÜÅä çç åÅÍ

ÕÃ Ü» Ãçæåæ é: **(Case 2):** áÕ å Õî Õðé òÅñÅ çÂÕ î÷çð, çÂÕ ÃÃæÅ ç ÁÔÅå çòÚ çÅÖñ Ô ç×ÁÅ, Ü ÀÃ ç Õî òÅÿ Öåð çÅ éÔÆ' ÃÆ Áå ìÆóÆ/çÃ×ðà êÆç ÔÂ çÖ Õ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» é ÀÃ ù ëó çñÁÅÍ çòÁÕåÆ é, î éÅÔÆ òÅñ çÂÕ çÂñÅÕ çòÚ ØÃ Õ ÃðçÖÁÅ çÂåÜÅî» çÆ À¦ØäÅ ÕÆåÆ, çÂÔ ÀÃ çÅ êçÔñÅ ÕÃð ÃÆ Áå çÃðÅ çÂÔ çÕ ÀÃ é Áçåð ç ÁÔÅå çòÚ ØÃ Õ ìÆóÆ/çÃ×ðà êÆåÆ, Ü çÕ î éÅÔÆ Ü» ÕÃð íçðÁÅ Õî ÃÆÍ
åëåÆô Õðé å' êåÅ ñç×ÁÅ çÕ çÂÃ çòÁÕåÆ çÅ ÕÅðÖÅé çòÚ ÁÅÀä çÅ êçÔñÅ ççé ÃÆ Áå ÀÔ ÁÔÅå çòÚ î éÅÔÆ òÅñÆÁ» ÚÆ÷» Áçð çñÜÅ ÃçÕÁÅ çÕÀçÕ ×à å åéÅå ÃðçÖÁÅ çãñÆ Ü» ñÅêðòÅÔÆ òÅÿÆ ÃÆÍ

ÃðçÖÁÅ ÁçèÕÅðÆ é çòÁÕåÆ ù òÅðçé× ç Õ Ûâ ççåÅÍ íÅò' ÀÃ é, ÃðçÖÁÅ ÂÜÃÆ ç çòðè êÔÅÔÕÆ Õç î ÀáÅçÂÁÅÍ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð é ÃðçÖÁÅ çÆ ñÅêðòÅÔÆ Áå åéÅå ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» çÆ çâÀàÆ êåÆ ñÅêðòÅÔÆ ìÅð çòôô éà çñçÖÁÅ çÕ Àé» çÆ ×ñåÆ Áå ñÅêðòÅÔÆ ÕðÕ ×ð ÕÅùéÆ ã× éÅñ çòÁÕåÆ ÁÔÅå ç Áçð ÁÅ ç×ÁÅÍ

ÀêðÕå çò' ÃçæåÆÁ» çòÚ, ØàéÅò» çð÷ ÕÆåÆÁ» ×ÂÆÁ» Áå Àé» çÆ çðêðà Ü» ÃÚéÅ êìèÕ» ù ççåÆ ×ÂÆÍ åÃÆ çÖ ÃÕç Ô çÕ ÃðçÖÁÅ ù çèÁÅé çòÚ ðÖ Õ Õç î ÀáÅçÂÁÅ ç×ÁÅ Áå çÂÃ ç éÅÿ ÔÆ çÂÔ òÆ çèÁÅé ðçÖÁÅ ç×ÁÅ çÕ çÕÃ ìÕÃð Ü» í ñ íÅñ çòÁÕåÆ ù êôÅé éÅ ÕÆåÅ ÜÅò Ü» ÀÃ ù éÅÜÅçÂ÷ ÔÆ Ã÷Å éÅ ççåÆ ÜÅòÍ ÁçÜÔ ëÃñ ñä îôçÕñ Ôç Ôé, çÂÃ ñÂÆ çÂÔ ×ñ çìñÕñ çðÃå Ô çÕ ÁçÜÔÆÁ» òÅðçÅå» ìÅð ÁÅêä ÁëÃð» ù Üðð ÃçÚå ÕÆåÅ ÜÅòÍ ôäÆ çòÚ Ôá çñÖÆÁ» ÃðçÖÁ» ÖÅîÆÁ» Ü» À¦ØäÅò» ìÅð çòÚÅð Õð Áå Ôá çñÖ êôé» çÅ À¦åð çç ú :

A. ôÆ Õî Åð, Õêé Æ çÅ çÂÕ Õðî ÚÅðÆ ÕÞ ÃÅî Åé, ×à å åéÅå ÃðçÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» ù çÃ ì×ð ñ Õ ÜÅ çðÔÅ ÃÆÍ ÃðçÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» ù ÕÆ ÕÆ Õç î ÀáÅÀä ÚÅÔÆ ç Ôé?
B. ôÆ ðÅÜ, êðÃé ñ çò í Å× (Õðî ÚÅðÆ çðÕÅðâ çò í Å×) çÅ çÂÕ ÚêóÅÃÆ òÅêÃ Õðé ï × ÕÞ ÚÆ÷» çëåðÆ ÕÅðé» ÕðÕ ìÅÔð ñ Õ ÜÅ çðÔÅ ÃÆ êð ÀÃ Õñ ÕÂÆ ï × çÃåÅò÷ éÔÆ' ÃéÍ ÀÔ çÕÔó çÃåÅò÷ Ôé çÜé» ù ÁÅêä éÅñ ñ Õ ÀÃ ù ÁÅÀäÅ ÚÅÔÆçÅ ÃÆ?

ÕÃ å ÁÅèÅçðå ÃîçÃÁÅò» ÃìèÆ ôäÆ òñ' ìçÔÃ **(Class Discussion on Case Based Problems)**

êñ»à Ü» ÕÅðÖÅé ç ÁÔÅå çòÚ, çÂÕ àðÕ, ÃÅîÅé ç ÁÅÀä ÜÅä òÅñ ×à ðÅÔÆ' Ãìèå Ãàð ù ÃÅîÅé çä ñÂÆ çÅÖñ ÔçÂÁÅÍ ÃðçÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» é Ãìèå çì ñ» Áå ÃÚÆ ù Ú¦Õ ÕÆåÅ Áå Ãìèå Ãàð å' òÆ çÂÃ ìÅð êÛ ç×Û ÕÆåÆ Áå àðÕ ù ÁÔÅå Áçð çÅÖñ Ôä çÆ çÂ÷Å÷å ç ççåÆÍ àðÕ çòÚ ñççÁÅ ÔçÂÁÅ ÃÅîÅé ÀåÅðé/ Ãìèå Ãàð ù ÃÅîÅé Ã'êä å' ìÅÁç àðÕ òÅêÃ ×à å êÔÚ ç×ÁÅÍ

ÀÃ àðÕ çÆ âØÆ ÛÅä ìÆä Õðç Ãî', ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» é ÕÞ îÅðÅ çòÚ çêÁÅ ÃÅîÅé, àðÕ çòÚ ççÖÁÅÍ ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» é âðÅÂÆòð ù ðÕ çñÁÅ Áå ÀÃ å' ÃÅîÅé ìÅð êÛ ç×Û ÕÆåÆÍ âðÅÂÆòð é ÃçÚå ÕÆåÅ çÕ çÂÔ ÃÅîÅé çÕÃ Ôð êÅðàÆ Ü» çèð çÅ Ô Áå çÂÔ ÃÅîÅé Àé» ù çäÅ ÔÍ ÀÃ é ÀÃ ÃÅîÅé çÆ ÃÚÆ Áå çì ñ òÆ ççÖÅÂ, êð ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» çÆ åÃñÆ éÅ ÔÂÆÍ

Àé» ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» Ãìèå Ãàð å' âðÅÂÆòð òñ' ççå ×Â çì ÁÅé» çÆ êÛ ç×Û ÕÆåÆÍ Ãìèå êñ»à ç Ãàð ç çò íÅ× é ççÃÁÅ çÕ çÂÔ ÃÅîÅé Àé» çÅ éÔ' ÔÍ çëð òÆ, ÃðçÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» é Ãàð ç çÂÚÅðÜ ù çÕÔÅ çÕ çñçÖå ðê çòÚ çä çÕ àðÕ çòÚ' ñçí ÁÅ ç×ÁÅ ÃÅîÅé êñ»à çÅ éÔ' ÔÍ àðÕ ç âðÅÂÆòð ù çÕÔÅ ç×ÁÅ çÕ ÀÔ Ãìèå Ãàð ç çÂÚÅðÜ éÅñ ×ñìÅå Ðð Áå çÂÃ Ãìè Æ çñçÖå Ãìå ñ Õ ÁÅòÍ

Áå çòÚ Ãìèå Ãàð ç îÅñÕ Ãàð ÕÆêð Ü» çÂÚÅðÜ é çñçÖå ðê çòÚ ççåÅ Áå ìéåÆ ÕÆåÆ Áå àðÕ âðÅÂÆòð ù ÁÔÅå å' ìÅÔð ÜÅä çÆ çÂ÷Å÷å ççåÆÍ çÃåÅò÷Æ Ãìå çñçÖå ðê çòÚ ñÂ ×Â Áå Ãìå òÜ' çÂÃ ù ÁÅî âÅçÂðÆ çòÚ, çÂÕ çòÃæÅð íðêð çðêðà òÜ' çð÷ ÕÆåÅ ç×ÁÅÍ

Àêðõå òðäé ÕÆå ×Â ÕÃ çòÚ ÃðçÖÁÅ Ãìè Æ ÖÅîÆÁ» ù ÜîÅå çòÚ çòÚÅð Áå ÕÂÆ êÕÅð çÆÁ» Ôä òÅñÆÁ» ÃðçÖÁÅ ÖÅîÆÁ» ìÅð çÂÕ éà çñÖ Áå Ãìèå çòÁÕåÆÁ» òñ' çÂé» ù çð Õðé Ãìè Æ ÀáÅÂ ×Â Õçî» ìÅð çÃÍ

ÕÞ Õðé ñÂÆ **(Role Play)**

A. Üó ìäÅúÍ çÂÕ çòôô îÔåòêðé çòÁÕåÆ ìä Áå çÃðÅ ÀÃ çÅ çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð ìäÍ çÂÕ çòÁÕåÆ, çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð òÜ' ÃðçÖÁÅ Õòð çä çÅ ÁçíÁÅÃ Õð Áå òÆ ÁÅÂÆ êÆ ÃðçÖÁÅ ìÅÔð ñ Õ ÜÅä Áå ØàéÅ òÅñ ÃæÅé ù ÖÅñÆ Õðé çÅ ÁçíÁÅÃ ÕðÍ çò' ÔÆ çòÁÕåÆ, (ÁçíÁÅÃ çòÚ çÔÃÅ ñä òÅÿ) ÁÅêäÆ íçîÕÅ òÆ. ÁÅÂÆ. êÆ. Áå çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð òÅñÆ ÁÅêÃ çòÚ ìçñç ðçÔä Áå çÂÃ åð» ÁçíÁÅÃ ÕðéÍ

B. çåé çòççÁÅðæÆÁ» çÅ çÂÕ ÃîÔ ìäÅú, çÂÕ çòÁÕåÆ òÆ. ÁÅÂÆ. êÆ. Áå ìÅÕÆ çò' çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð ìäéÍ Ôä ç çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁëÃð òñ' òÆ. ÁÅÂÆ. êÆ. ù ÃðçÖÁÅ Õòð çä, ØàéÅ ÃæÅé ù ÖÅñÆ ÕðòÅÀä Áå çÂÃ ù êçÔñ» ò»× ÃðçÖÁå Ü» ÁÅî ìäÅÀä çÅ ÁçíÁÅÃ ÕðéÍ çåé» ÔÆ çÔÃÅ ñä òÅçñÁ» ù ÁÅêäÆ ÁÅêäÆ íçîÕÅ òÆ. ÁÅÂÆ. êÆ. Áå çéÜÆ ÃðçÖÁÅ ÁçèÕÅðÆÁ» òÜ' ÁÅêäÆ ÁÅêäÆ ìÅðÆ ÁéÃÅð ìçñ ñäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ

ਮੂਲਾਂਕਣ (Assessment)

Ûà ÜòÅì òÅñ êÔé **(Short Answer Questions)**

A. ÁÃ Ãàðñ Ü» çÂîÅðå ÁÔÅå çÆ ÃðçÖÁÅ Ãìè Æ çêîÖçÕÃî» çÕÔóÆÁ» -çÕÔóÆÁ» Ôé?

_____

_____

_____

_____

_____

B. ÇÂîÅðå Áçð çÅÖñ Ôä/ìÅÔð ÜÅä ÃìèÆ Þ×ÇóÁ» Ü» ÃîÇÃÁÅò» çÅ ëÃñÅ Õðé ñÂÆ ÁçèÕÅçðå êçòÆÇÕÔóÆÔ?

C. ÇÂÔ ïÕÆéÆ ìäÅÀä ñÂÆÇ÷îòÅð ÇòÁÕåÆÕä ÔÜ ÁäÁçèÕÅçðå ÇòÁÕåÆÁ», íÅò ×ð ÕÅùéÆ ñÕ» Áå îÅñ ù, ÇÂîÅðå çÆÚÅð çÆòÅðÆÓÚ çÅÖñ Ôä Ü» ìÅÔð ñ ÕÜÅä ù ðÕä ÇòÚ Ãîðæ Ô?

D. ÇÂÕ ÇòÁÕåÆ ÁçÜÔÅ êòô-êåð Ü» êÅÃ ñ Õ Áçð ÜÅ ÇðÔÅ Ô, ÇÜÃ ç êÅÃ À¦å Áä ÁçèÕÅçðå ÇòÁÕåÆ Áï× ÇòÁÕåÆ, ç ÇÃåÖå ÔéÍ ÕÆ ÁçÜÔ ÇòÁÕåÆ ù çëåð/ÀåêÅçé Õçð ÇòÚ ÜÅä çÆ ÁÅç×ÁÅ ç çäÆ ÚÅÔÆçÆÔ? (ÁçÜÔÆ ÃçæåÆ ÇòÚ) ÃðÇÖÁÅ ÕðîÚÅðÆÁ» ù ÇÕÔ-ÇÜÔÆ ÕÅðòÅÂÆ ÕðéÆ ÚÅÔÆçÆÔ?

E. êÛÅä-êåð À¦å ÇòÁÕåÆ çÆÇÚêÕÅÂÆ ×ÂÆëà ù èçñÅ Ü» ÖðÅì ÕÆåÅç×ÁÅ ÔÍ ÕÆ ÁçÜÔ ÇòÁÕåÆ ù Áçåð ç ÁÔÅå Áçð çÅÖñ Ôä çäÅ ÚÅÔÆçÅÔ?

F. ÇÂÔ Ú×Æ êæÅ Ü» ÇðòÅ÷ ÇÕÀÔ ÇÕ êÇÔÚÅä êåð òÅñ ÇòÁÕåÆ êÅÃ ðÖä òÅÿ ÇòÁÕåÆ ù ÀÃ çÅ éÅî êÛ ÇñÁÅ ÜÅò Áå êÇÔÚÅä êåð çÅ ÇéðÆÖä Õðé òñ Ôð ÜððÆ òðò Ü» ×ñ» òÆ êÛ ñÂÆÁ» ÜÅä?

ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (Checklist for Assesment Activity)

Ôá ÇñÖÆ çÃåÅò÷ ÃÚÆ çÆ òðå' Õð å» ÇÕ åÃÆ' î ñ»Õä ñÂÆ ÕÆåÆÁ» ÜÅä òÅñÆÁ» ×åÆÇòèÆÁ» Ãì èÆ ÷ðð å» êðÆÁ» Õð ÃÕÍ

íÅ× (À) (Part-A)

ÜéåÕ ÃæÅé» Áå¡ îéÅÔÆ òÅñ¡ ÃæÅé» À¡å ñ×ÅÂ ÜÅä òÅñ¡ éÅÇÕÁ» Áå¡ ÃðÇÖÁÅ ×åÆÇòèÆÁ» ÇòÚ Áåð Ãî ÞÅÇÂÁÅ Ç×ÁÅÍ

íÅ× (Á) (Part-B)

ô¡äÆ ÇòÚ Ôá ÇñÖ¡ å ÇòÚÅð ÕÆåÅ Ç×ÁÅ :

(À) Ãî ðæ - ÁÇèÕÅðÆ çÆÁ» ÃÆ îÅò»
(Á) ÃðÇÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» çÆÁ» Ç÷ î òÅðÆÁ»
(Â) êÇÔÚÅä êåð» Áå¡ êÅÃ» çÆ ÚÇÕ× Ü» ÇéðÆÖäÍ

íÅ× (Â) (Part-C)

ÕÅð×÷ÅðÆ ç¡ êèð
ÕÅð×÷ÅðÆ ç¡ êèð» ÓÚ ôÅî ñ ÕÆå ÜÅ ÃÕç¡ Ôé, êð ÇÂæ' åÕ ÃÆÇî å éÔÆ' Ôé :

ÕÅð×÷ÅðÆ ç¡ êèð	Ô»	éÔÆ'
Õî òÅÿ Öåð çÅ ÃøÅÂÆ ç¡ êÖ ÇéðÆÖä		
êÇÔÚÅä êåð» Áå¡ êÅÃ» / ÁÅç×ÁÅ êåð» çÅ ÇéðÆÖä ÕðÕ ÇçÖÅúÍ		
ÃðÇÖÁÅ ÖÅî ÆÁ» ù çð Õðé ñÂÆ ÜððÆ Õç î êà Áå¡ Àé» ù êðÅ ÕðÍ		
ÕÅðòÅÂÆ çðêðà ÇòÚ ØàéÅò» ù çð÷ ÕðÍ		

ਕਾਰਜ ਕਾਲ 6: ਗੇਟ ਸੁਰੱਖਿਆ (GATE CONTROL)

ਢੁੱਕਵਾਂ ਗਿਆਨ : (RELEVANT KNOWLEDGE)

êçÔñ Ãôé» Ü» ÕÅðÜÕÅñ» çòÚ Õîçð Á», çðÔÅçÂôÆ îÕÅé» Ãàð× ðî Áå Ôð Ûà çðÔÅçÂôÆ Õîçð Á» çÆ Ãðçð ÁÅ ìÅð çÃçÖÁÅ ÔÍ ÁÃÆ ×âÆÁ» Áå ÃÅîÅé ç êòô çÆ Ãðçð ÁÅ ìÅð òÆ ÃÖê çòÚ çòÚÅð ÚðÚÅ ÕÆåÆÍ åÃÆ îçÔÃÃ Õð× çÕ çÜò çÜò ÕÂÆ ÃÃæÅ òâÆ ÔçÆ Ô ÀÃ çÆ Ãðçð ÁÅ çÅ çÅçÂðÅ òÆ òèçÅ Ü»çÅ ÔÍ çÂÕ òâÆ ÃÃæÅ Ü» ÁçÅð çòÚ ò×àó Ü» òîÖ çðòÅ÷ÅÓ Ãðçð ÁÅ ïÜéÅ çòÚ çÂÕ îÔåòêðé ÃæÅé ÔçÅ Ô çÕÀçÕ çÂÔ ÁçÅð çÅ îÖ êòô ÁÅ ìÅÔð ÜÅä òÅÿÅ ÃæÅé Ü» Õçð çì ç ÔçÅ ÔÍ ÁçÅçðÁ» çòÚ, çÜæ ÃàÅø çÆÁ» ×âÆÁ» ù ÖóÅ Õðé òÅÿÅ ÃæÅé êÅðçÕ× ÔçÅ Ô, Àæ êòô çÁÅð Ü» ×à Àå àÕé ÜÅðÆ Õðé çÆ ðÆå Ü» ×âÆÁ» ç ÁÅÀä ÜÅä çÅ çðÕÅðâ ÁÅî åð å ðçÖÁÅ Ü»çÅ ÔÍ çÂÃ ÃæÅé Àå çòÁÕåÆÁ» Áå ÃîÅé ç Áçð Áå ìÅÔð ÜÅä çÆ Ãí å òè ÁÅòÅÜÅÂÆ ÜÅðÆ ðçÔçÆ ÔÍ çÂÃ ñÂÆ ×à Àå Ãðçð ÁÅ çÅ Õàðñ, Áçð çÆ Ãðçð ÁÅ çÅ çÂÕ îÔåòêðé åå ÔÍ

êòô çÁð Ü» ×à çÅ çëåð **(Gate Office)**

ÁÅî åð å, Ãðçð ÁÅ Ãìè Õàðñ-ðî Ü» Ãðçð ÁÅ-çòíÅ× çÅ çëåð îÖ-çÁð å ÃæÅêå ÕÆåÅ ç×ÁÅ ÔçÅ Ô å» çÕ Ãðçð ÁÅ Áå ×åÆçòèÆÁ» å é÷ð ðÖÆ ÜÅ ÃÕÍ îÖ çÁð Àå ÕÂÆ åð» ç Ãðçð ÁÅ Ãìè Áå ÕðÜ-êäÅñÆÁ» Ãìè çðÕðâ çåÁð ÕÆå Ü»ç ÔéÍ çðôÕ» çÆ ÃíÅñ Ãìè êäÅñÆ **(VMS)** Áå êòô Ãðçð ÁÅ Ãìè ÕðÜ-êäÅñÆ òÆ îÖ çÁð ×à Àå ñ×ÅÂÆ Ü»çÆ Ô å» çÕ ò×à Ãìè Ãðçð ÁÅ ù î÷ìå ÕÆåÅ ÜÅò Áå ÁÔÅå Áçð ×ð ÕÅùéÆ ÁÅÀä ÜÅä ù ðçÕÁÅ ÜÅ ÃÕÍ

êòô çÁð å ×åÆçòèÆÁ» **(Activites at Gate Area)** ò×à ÂðÆÁó Ü» ×à òÅÿÅ çÂñÅÕÅ Ãðçð ÁÅ Ãìè ÃÅðÆÁ» ×åÆçòèÆÁ» òÅñÅ êîÖ ÃæÅé ÔÍ çÂÃ çÂñÅÕ çòÚ Ôä òÅñÆÁ» ÕÞ îÔåòêðé ×åÆçòèÆÁ» Ôá çñÖÆÁ» Ôé :

×à Ü» ÁçÅð Áçð êòô çé ï åðé **(Access Control) :** ÁçÅð ç ×à Àå çé ï åðé ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô å» çÕ çÕÃ ×ð çòÁÕåÆ Ü» ÁäÁçèÕÅçðå çòÁÕåÆ ù ÁÔÅå Áçð ÜÅä å ðçÕÁÅ ÜÅ ÃÕÍ ÁÅî åð å, ×à Àå çòÁÕåÆ çÆ êçÔÚÅä ù ïÕÆéÆ ìäÅÀä ñÂÆ êçÔÚÅä êåð» çÆ ÚçÕ× Õðé å ìÅÁç çòÁÕåÆ ù Áçð ÜÅä çÆ ÁÅç×ÁÅ çîñ Ü»çÆ ÔÍ ìÔå ÃÅð ÃæÅé» Àå, Áçð ÜÅä Ãìè Ãðçð ÁÅ ù ÕÂÆ êÕÅð ç ÕçêÀàðÆ çé ï åðé ðÅÔÆ òÆ î÷ìå ìäÅçÂÁÅ Ü»çÅ ÔÍ

çðôÕ êìè çÃÃàî òÆ, êòô çÁð Ü» ×à Àå ÁÔÅå Áçð çÅÖñ Ôä òÅñÆ Ãðçð ÁÅ çÅ ÔÆ çÂÕ çÔÃÅ ÔÍ ÁÅî åð å, ×à êÅÃ Àç ìäÅçÂÁÅ Ü»çÅ Ô, Üç ÕÂÆ çðôÕ é Áçð ç ÁÔÅå Áçð ÁÅÀäÅ Ô å» ÀÃ çòÁÕåÆ ç Ãåð òðò, ÀÃ ç ÁÅÀä çÅ Àçô, åéåå Ãðçð ÁÅ Õðî ÚðÆÁ» òñ çð÷ ÕÆåÅ Ü»çÅ ÔÍ òâÆÁ» òâÆÁ» ëÕàðÆÁ» Áå ÁçÅçðÁ» çòÚ òàÅçÂî ÁÅçëÃ ÃæÅêå ÕÆåÅ ç×ÁÅ ÔçÅ Ô, Ü Ãìèå Áçð ç î÷çð» ç Áçð ÁÅÀä, ìÅÔð ÜÅä Áå Àé» çÆ ÔÅ÷ðÆ òÆ ñ×ÅÀçÅ ÔÍ

åñÅôÆ/ êÛ-ç×Û **(Search/Frisking) :** ÇÕÃ òÆ åð» ç îéÅÔÆ òÅñ êçÅðæ ù Áçð ÁÅÀä å' ðÕä ñÂÆ ÇÜÃ ù ÁÔÅå Áçð ÇñÜÅä çÆ ÇÂ÷Å÷å éÔÆ', ×à À¡å ÕÂÆ åðÆÕ òðå Ü»ç Ôé, Áå Àé» ÇòÚ' åñÅôÆ Ü» êÕ ç×Û ÇÂÕ ÔÍ ÇÂÃ Öåð ÇòÚ, ÁÅî åð å òðÇåÁÅ ÜÅä òÅñÅ ÃÅÜ-ÃÅîÅé Ü» ï åð Ôá ÇñÖ Ôé :-

Ôæ ÇòÚ ëó ÔÂ èÅå òÅñ ÇâàÕàð **(HHMD (Hand Held Metal Detectors) :** Ôæ ÇòÚ ëóé òÅñ èÅå òÅñ ÇâàÕàð, ÃðÇÖÁÅ Õðî ÚÅðÆÁ» òñ' ÃðÆð çÆ åñÅôÆ Áå ÃÅîÅé çÆ ÚÇÕ× ñÂÆ òðå Ü»ç Ôé å» ÇÕ ÃÅîÅé ÇòÚ ÇÛêÅ Õ ÕÂÆ èÅå ðÖÆ ÔÂÆ éÅ Ôò, ÇÜÃ ù Áçð ñ Õ ÜÅä çÆ ÁÅç×ÁÅ éÅ Ôò Áå Áçåð çÆ ÃðÇÖÁÅ Áå ÀÃ ç Õî ÕÅÜ å ÕÂÆ ÁÃð éÅ êòÍ îÖ çÁåð Ü» îà ×à Õñ ×à ç çëåð ù ÃæÅêå Õðé çÅ îÖ ñÅí ÇÂÔ Ô ÇÕ ÇÂÃ éÅñ òèÆÁÅ é÷ðÃÅéÆ Ô ÃÕçÆ Ô Áå ÃÃæÅ Ü» Áçåð ç ÇÂðç Ç×ðç Ãì èÆ ÃÚéÅ Çî ñçÆ ðÇÔçÆ ÔÍ ÇÂÔ êÖ ÔóåÅñ», åÅñÅì çÆÁ» Áå Àç ïÇ×Õ ×óì óÆ Ãî', çòôô ðê çòÚ ëÅÇÂç î ç ÔçÅ ÔÍ

çðòÅ÷ ÇòÚ Çëà ÕÆåÅ èÅå òÅñÅ ÇâàÕàð : **DFMD (Door Framed Metal Detectors) :** çðòÅ÷ ÇòÚ Çëà ÕÆåÅ ÔÇÂÁÅ èÅå òÅñÅ ÇâàÕàð ×à å ÇÂÃ ñÂÆ ñ×ÅÇÂÁ» Ü»çÅ Ô å» ÇÕ ÁçÅð ç ÁÔÅå ÇòÚ çÅÖñ Ôä òÅÿ ÇòÁÕåÆ ù ÇÂÃ ÇòÚ çÆ ¦ØäÅ êòÍ ÇâàÕàð ÁÅòÅ÷ Çç çÅ Ô Ü ÇÕÃ ÇòÁÕåÆ Õñ ÇÕÃ åð» çÆ èÅå Ôò å» ÀÃ ù Ú¡Õ Õðé çÆ ÷ðåå ê'çÆ ÔÍ

ÃÅîÅé ù Ú¡Õ Õðé òÅñÆ ÁÕÃ-ð îÔÆé **(X Ray Baggage Machine) :** ÇÂÔ îÔÆé» ×à å ÃðÇÖÁÅ òÅñ ÇÂñÅÕ ÇòÚ ñ×ÅÂÆÁ» Ü»çÆÁ» ÔéÍ ÇÂÔ îÔÆé», ÃÅîÅé çÅ ÁÃñÆ ëà, ÇÂÃ îÔÆé ù ÚñÅÀä òÅÿ ù ÇççÆÁ» ÔéÍ ÇÂÔ îÔÆé» Ôàñ», îÅñ, ÔòÅÂÆ ÁÇâÁ», îàð Ãàôé» ÁÅÇç À¡å ìÔå ñÅí çÅÇÂÕ ÇÃè ÔçÆÁ» ÔéÍ

×âÆÁ» çÆ Ã»í ÃíÅñ Ü» ÃðÇÖÁÅ : **(Vehicle Control) :** ÁÅî åð ó å, ×à À¡å ÇÂÕ ÖÖì î ìðÆÁðÓÓ Ü» Ü×ñ òÅñÆ ðÕ ñ×ÅÂÆ Ü»çÆ Ô Áå ×âÆ ù ÚÇÕ× Õðé å' ìÅÁç Áå çÅÖñ Ôä çÆ ÇÂ÷Å÷å Çî ñä å' ìÅÁç Áçð çÅÖñ Õð ÇñÁÅ Ü»çÅ ÔÍ ÁÅî åð å ÁÅÇ×ÁÅ êÅêå ×âÆÁ» À¡å êÇÔÚÅä ç ðê ÇòÚ Ü» å» ÃÇàÕð Ü» ÇÕÃ Ãîðæ ÁÇèÕÅðÆ òñ' êÅÃ ÜÅðÆ ÕÆå Ü»ç ÔéÍ ÇÂÃ å' ÇÂñÅòÅ Ü ×âÆ ç âðÅÂÆòð Õñ êÅÃ òÆ Ôò, Çëð òÆ ×à À¡å ×âÆ çÆ åñÅôÆ ñäÆ ÚÅÔÆçÆ ÔÍ ×âÆ çÆ åñÅôÆ ñÂÆ òðå ÜÅä òÅñ ôÆÇôÁ» çÆ îçç éÅñ ÇÂÔ åñÅôÆ ñÂÆ Ü»çÆ ÔÍ ÇÂÃ çÆ òðå' ×âÆ ç Ôá» «Õ Õ ðÖ ÔÂ ôÕÆ ÃÅîÅé çÆ åñÅôÆ ñÂÆ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

ÃÅÜ ÃÅîÅé çÆ ðÅÖÆ Ü» ÷ððÆ ÃÅîÅé çÆ ÃðÇÖÁÅ : **(Material Control) :** ×à Õàðñ Ü» ×à å ççåÆ ÜÅä òÅñÆ ÃðÇÖÁÅ çÅ ÇÂÕ Ôð êÖ ÇÂÔ Ô ÇÕ ÇÂæ ÃÅîÅé çÆ ÚÇÕ×, ÃðÇÖÁÅ Áå ÃÅîÅé ç Áçð ìÅÔð ÜÅä òÅÿ ÃÅîÅé ñÂÆ Ôî ôÅ ×à êÅÃ çÆ ÷ððå ÔçÆ ÔÍ ×à À¡å Áçð ÁÅÀä Áå ìÅÔð ÜÅä òÅÿ ÃÅð ÃÅîÅé ç ÕÅ×÷ çåÁÅð ÕÆå Ü»ç ÔéÍ ÕÞ ÕÅðÖÅçéÁ» ÇòÚ, ×à ç Õñ, ò ìçðÜó íÅð ¦ØÅÀä òÅÿÅ Ü» íÅð åñ Õ ¦ØÅçÂÁÅ ÜÅä òÅÿÅ ï åð ñ×ÅçÂÁÅ ÔçÂÁÅ Ô ÃÕçÅ ÔÍ

ÇÂå÷Åð Õðé çÅ Öåð **(Waiting Area) :** ÁçÅð Áçð ÁÅÀä òÅñ çðôÕ» ù ÕÞ ÕÅðé» ÕðÕ ÇÂå÷Åð ÕðéÅ ê'çÅ ÔÍ ×à òÅÿ Öåð ÇòÚ ÇÂÕ òçà× ðî Ü» ÒÇÂå÷Åð Øðó ì äÅÀä çÆ Üððå ÔÍ ÇÂå÷Åð Õðé òÅñÅ ÇÂÔ Öåð çðêðà Õðé Ü» ÃÚéÅ Ô'çð ç ðê ÇòÚ òÆ Õî Õð ÃÕçÅ Ô Ü» ÁçÜÔ ÃæÅé ç ðê ÇòÚ ÇÜæ ÇòÁÕåÆÁ» ù ÇÂÕáÅ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕ Ü» ÁÃ' ì ñÆ ÔÅñ ç ðê ÇòÚ òÆ òðçåÁÅ ÜÅ ÃÕçÅ ÔÍ

ÃÚéÅ-Õì ä **(Communication Node) :** ×à òÅñÅ çëåð ÃÚéÅ çä ç ÃÅèé òÜ' òÆ Õî Õð ÃÕçÅ ÔÍ ÇÂÃ çÆ îçç éÅñ Ôá ÇñÖÆÁ» ×åÆÇòèÆÁ» Ô ÃÕçÆÁ» ÔéÍ

(i) ਸਾਰੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੱਤਰ, ਤਾਰਾਂ ਜਾਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਨੇਹੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ।

(ii) ਸੁਨੇਹੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਕੇ, ਅਫਸਰਾਂ ਤੱਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ।

(iii) ਗੱਡੀਆਂ, ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਜੋ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ।

(iv) ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ। ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਤੈਨਾਤ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਫਾਇਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਇਰ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ।

(v) ਤੈਅ ਸ਼ੁਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਹੂਟਰ ਵਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਜੋ-ਸਾਮਾਨ ਵਾਲੇ ਸਟੋਰ (Equipment Store) : ਗੇਟ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਯੰਤਰਾਂ ਵਾਲ਼ਾ ਸਟੋਰ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਟਰੌਂਗ-ਰੂਮ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (Key Control) : ਗੇਟ ਆਫ਼ਿਸ ਜਾਂ ਗੇਟ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਅਸਲੀ ਚਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚੋਗੇ ਜਾਂ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ (Cloak Room) : ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲਈ ਚੋਗੇ (Cloak Room) ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ।

ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ (Lost and Found Facility) : ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਗੇਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਗੁੰਮ ਹੋਈਆਂ ਜਾਂ ਲੱਭ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਿਊਟੀ ਰੂਮ (Duty Room) : ਗੇਟ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਥੇ ਡਿਊਟੀ ਰੂਮ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਅਫਸਰ ਤੈਨਾਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ (Muster Area) : ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਜਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ (Documentation) : ਗੇਟ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੇਟ ਆਫਿਸ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ :

(i) ਦਰਸ਼ਕ-ਰਜਿਸਟਰ

(ii) ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਰ/ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਆਉਣ ਵਾਲ਼ਾ ਰਜਿਸਟਰ

(iii) ਚਾਬੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲ਼ਾ ਰਜਿਸਟਰ

(iv) ਅੰਦਰ, ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲ਼ਾ ਰਜਿਸਟਰ

(v) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਆਗਿਆ-ਪੱਤਰ (ਆਊਟ-ਪਾਸ) ਵਾਲ਼ਾ ਰਜਿਸਟਰ।

(vi) ਠੇਕੇ ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਰਜਿਸਟਰ

(vii) ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਾਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਰਜਿਸਟਰ

(viii) ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਰਜਿਸਟਰ

(ix) ਚਲਾਨ/ਬਿੱਲ ਜਾਂ ਰਸੀਦਾਂ ਵਾਲ਼ਾ ਰਜਿਸਟਰ

×à À¡å¡ ÃðÇÖÁÅ Ãì èÆ Ôð ×åÆçòèÆ çÕÃ¡ éÅ çÕÃ¡ ã× éÅñ éà ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ ëÅçÂñ» Ü» ðÇÜÃàð» çòÚ çéðÆÖä Ãì èÆ çðêðà» ù çð÷ ÕÆåÅ Ü»çÅ Ô å» çÕ çÂÔ ï ÕÆéÆ ÕÆåÅ ÜÅ ÃÕ çÕ ÕÞ òÆ Áäçâáå éÔÆ' ÕÆåÅ ç×ÁÅÍ ÃÆ. ÃÆ. àÆ. òÆ. Õî ð ×à» À¡å¡ ñ×ÅÂ Ü»ç Ôé, çÂé» éÅñ Ôð ×åÆçòèÆ êðÆ çðÕÅðâ ÕÆåÆ Ü»çÆ ÔÍ

અભિઆસ (Exercise)

ÁÅÀä ÜÅä òÅçÿÁ» Ü» çðôÕ ðÇÜÃàð çòÚ çð÷ ÕðÍ

Áñ× ÃÆà Ü» ÕÅ×÷ çÆ òðå' ÕðÍ

çðôÕ ðÇÜÃàð çÅ ÖÅÕÅ

(A) çðôÕ êÅÃ ì Ü é:	(B) çðôÕ çÅ é»	(C) êåÅ	(D) çÕÃ ù çî ñäÅ Ô	(E) çî ñä çÅ Àçô	(F) ÃêðÕ é:
(G) Áçð ÁÅÀä çÅ Ãî»	(H) çðôÕ ç ÔÃåÅÖð	(I) ì ÅÔð ÜÅä çÅ Ãî»	(A@) ç÷ î òÅð çòÁÕåÆ ç ÔÃåÅÖð	(AA) çòôô Õæé	

ਮੂਲਾਂਕਣ (Assessment)

Ûà ÜòÅì òÅñ êôé (Short Answer Questions)

A. îé ×à ç éó Õàðñ ðî Ôä ç ÕÆ ÕÆ ñÅí Ôé?

B. ×à òÅÿ Öåð ÇòÚ Ôä òÅñÆÁ» ×åÆÇòèÆÁ» çÆ ÃÚÆ ì äÅúÍ

C. ×à òÅÿ Öåð ÇòÚ ÇÕÔóÆÁ» ÇÕÔóÆÁ» îÔåòêðé ×åÆÇòèÆÁ» ÕÆåÆÁ» ÜÅ ÃÕçÆÁ» ÔéÍ

D. ×à Õñ ì äÅÂ ×Â ÃÅîÅé Õàðñ ìÅð ÇÂÕ ÃÖê éà ÇñÖÍ

E. ×à À¡å ÇåÁÅð ÕÆå ÜÅä òÅÿ îÔåòêðé çÃåÅò÷» çÆ ÃÚÆ ì äÅúÍ

F. ×à À¡å çåÁåð ÕÆå ÜÅä òÅñ îÔåòêðé çÃåÅò÷» çÆ ÃÚÆ ì äÅúÍ

G. ×à òÅñÅ çÂñÅÕÅ Ü» Öåð ÃÆ. ÃÆ. àÆ. òÆ. çÆ çé×ðÅéÆ Ôá çÕÀº ðçÖÁÅ Ü»çÅ Ô?

ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (Checklist for Assesment Activity)

Ôá çñÖÆ çÃåÅò÷ ÃÚÆ çÆ òðåº Õð Áå çÖ çÕ ÕÆ ÃÅðÆÁ» ×åÆçòèÆÁ» î ñ»Õä ñÂÆ êðÆÁ» Õð ñÂÆÁ» ÔéÍ

íÅ× (À) (Part-A)

ÜéåÕ ÃæÅé» Áå îéÅÔÆ òÅÿ ÃæÅé» À¡å ñ×ÅÂ ÜÅä òÅÿ éÅçÕÁ» Áå ÃðçÖÁÅ ×åÆçòèÆÁ» çòÚ Áåð Ãî ÞÅçÂÁÅ ç×ÁÅÍ

A. ÁÔÅåÅ çÂ îÅðå çÆ ÃðçÖÁÅ Áå åñÅôÆ
B. Ôæ ÓÚ ëó Õ òðå ÜÅä òÅÿ èÅå òÅñ çâàÕàð Áå çðòÅ÷
C. ×âÆÁ» çÅ Õàñ Ü» ÃðçÖÁÅ Áå ÃÅîÅé çÆ ÃðçÖÁÅ

íÅ× (Á) (Part-B)

Ü îÅå çòÚ Ôá çñÖ óå ÚðÚÅ ÕÆåÆ ×ÂÆ :

A. åñÅôÆ çÕÀº ñÂÆ Ü»çÆ Ô?
B. éá íÜ çÕÀº ÕÆåÆ Ü»çÅ Ô?
C. îé ×à å çåÁåð ÕðÕ ðÖ ÜÅä òÅñ ÃðçÖÁÅ Ãì èÆ çÃåÅò÷ çÕÔó çÕÔó Ôé?

íÅ× (Á) **(Part-C)**

ÕÅð×÷ÅðÆ ç êèð

ÕÅð×÷ÅðÆ êèð»ÓÚ ôÅî ñ ÕÆå ÜÅ ÃÕç Ôé, êð ÇÂæ' åÕ ÃÆÇî å éÔÆ'

ÕÅð×÷ÅðÆ ç êèð	Ô»	éÔÆ'
çðôÕ ðÇÜÃàð ÓÚ çðÜ Õð		
ÃÅø-ÃøÅÂÆ ñÂÆ ÇåÁÅð ÕÆå Öåð Áå ÇÂå÷Åð Öåð çÅ ÇéðÆÖä Õð Í		
êòô Ü» Á çð ÁÅÀä òÅÿ Öåð ç ÃðÇÖÁÅ Öåð çÆ êÇÔÚÅä Õð Í		
Á çÅðÅ ÇÂî Åðå çÆ ÃðÇÖÁÅ Õðé òÅÿ ï åð ù ÚñÅ Õ çÖ Í		
×ð ÕÅùéÆ êòô çÆ ÃÚéÅ Ü» çðêðà Õðé ì Åð çÃ Ü» ÕÅùéÆ êòô çÆ ÃÚéÅ Ççú		
åÁ ÕðåÅ ÕÅðÜ ÇòèÆ ÁéÃÅð Á çÅðÅ ÁÔÅå çÆ ÃðÇÖÁÅ Õð Í		